

SOUČÁSTKY INTEGROVANÉ FOTONIKY

Jiří Čtyrský

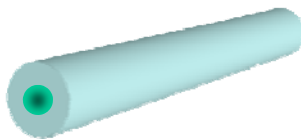
ctyroky@ufe.cz

Ústav fotoniky a elektroniky AV ČR, v.v.i.

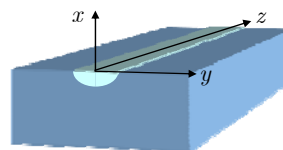
www.ufe.cz/~ctyroky/fel/int_fotonika-FEL.pdf

PŘÍKLADY FOTONICKÝCH VLNOVODNÝCH STRUKTUR

Optické vlákno

Ti:LiNbO₃, iontová výměna ve skle;
modulátory, pasivní součástky

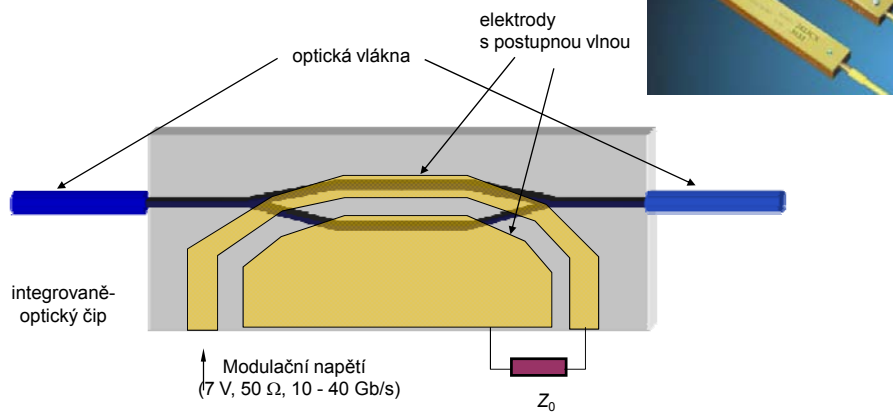

IO čip s vlákny

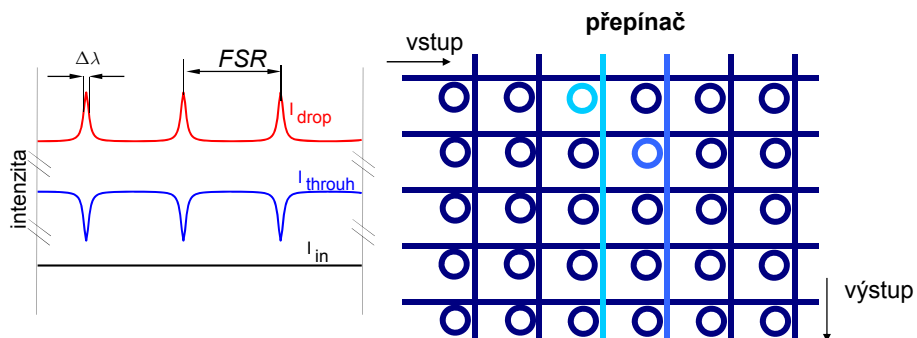
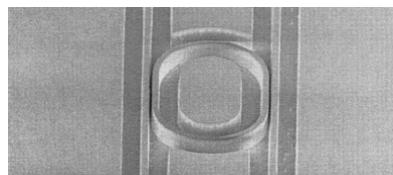
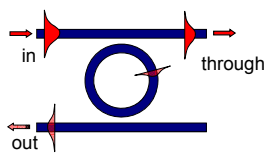

PŘÍKLADY STRUKTUR INTEGROVANÉ FOTONIKY

Rychlý externí modulátor pro optické sdělování

VLNOVODNÉ STRUKTURY S MIKROREZONÁTORY

NEJVÝZNAMNĚJŠÍ OBLASTI APLIKACÍ

1. Optické komunikace

(externí modulátory; spektrální a časové de/multiplexory, „prostorové“ přepínače, filtry, laditelné lasery, konvertory vlnových délek, prvky pro kompenzaci disperze, prvky pro řízení polarizace, ...)

2. Optické senzory

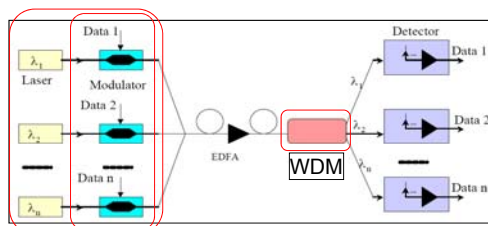
(IO čipy pro optický vláknový gyroskop; senzory fyzikálních, veličin, chemické senzory, biosenzory, ...)

3. Zpracování signálů, mikrovlnné aplikace, ...

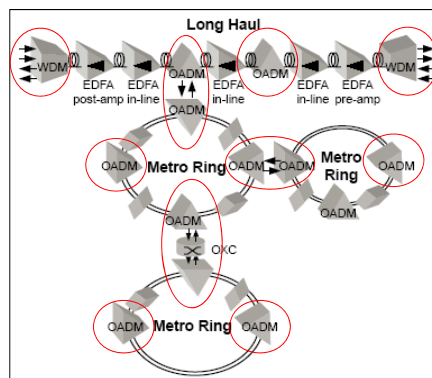
(spektrální analýza radarových signálů, fázování anténních řad, generování mm vln, ...)

Uře

APLIKACE V TELEKOMUNIKACÍCH

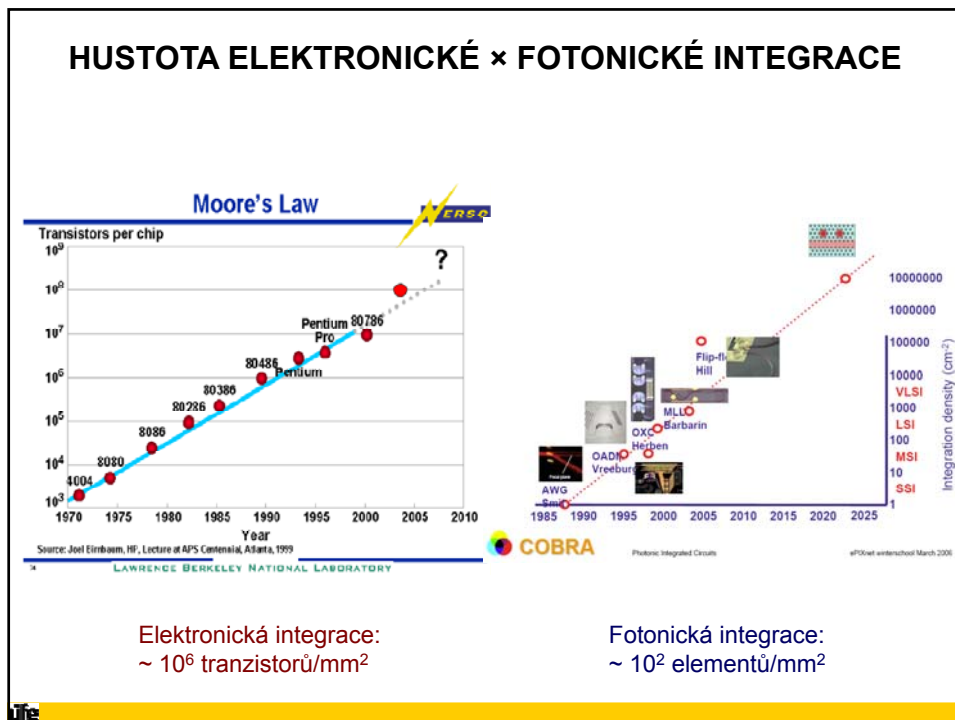

- WDM – spektrální de/multiplexor
- OADM – začleňovací a vyčleňovací demultiplexor
- OXC - optický přepínač

Uře

HUSTOTA ELEKTRONICKÉ × FOTONICKÉ INTEGRACE

ROZDĚLENÍ A PŘEHLED SOUČÁSTEK

1. *pasivní*

- a) děliče výkonu, odbočnice a vazební členy, spektrální de/multiplexory a filtry
- b) polarizátory, oddělovače polarizace, prvky pro nastavení polarizace
- c) součástky pro kompenzaci disperze
- d) optické izolátory a cirkulátory;

2. *dynamické (ovládané řídicím signálem, zpravidla elektrickým)*

- a) amplitudové a fázové modulátory
- b) prostorové přepínače (space switches)
- c) laditelné filtry, vydělovací a začleňovací multiplexory,
- d) součástky pro kompenzaci disperze, součástky pro řízení polarizace

3. *aktivní (zesilující)*

- a) vlnodné optické zesilovače (vláknové a IO)
- b) vlnodné lasery (vláknové a IO)

4. *nelineární („celooptické“); konverze vlnových délek, kompenzace disperze*

5. *kombinované* (děliče s nulovým dělicím útlumem, branové spínače, ...)

INTEGROVANÉ FOTONICKÉ SOUČÁSTKY

Integrované vlnovodné součástky

základy teorie planárních a kanálkových *vlnovodů*

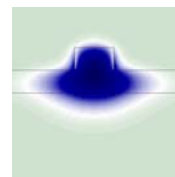
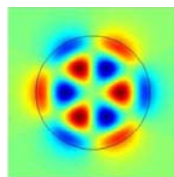
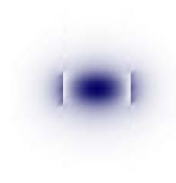
Uře

ZÁKLADY TEORIE PLANÁRNÍCH A KANÁLKOVÝCH OPTICKÝCH VLNOVODŮ

Základ: Maxwellovy rovnice pro harmonický časový průběh (monochromatická vlna) v nemagnetickém izotropním prostředí bez zdrojů

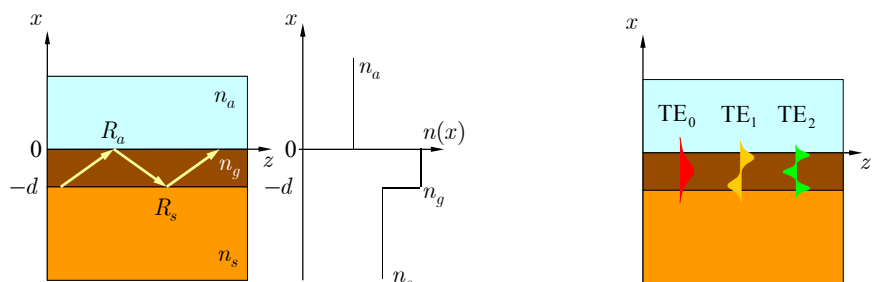
$$\begin{aligned} \mathcal{E}(\mathbf{r}, t) &= \text{Re} \{ \mathbf{E}(\mathbf{r}) \exp(-i\omega t) \}, & \nabla \times \mathbf{E}(\mathbf{r}) &= i\omega\mu_0 \mathbf{H}(\mathbf{r}), & \mathbf{D}(\mathbf{r}) &= \varepsilon_0 n^2(\mathbf{r}) \mathbf{E}(\mathbf{r}), \\ \mathcal{H}(\mathbf{r}, t) &= \text{Re} \{ \mathbf{H}(\mathbf{r}) \exp(-i\omega t) \}, & \nabla \times \mathbf{H}(\mathbf{r}) &= -i\omega n^2(\mathbf{r}) \mathbf{E}(\mathbf{r}), & \mathbf{B}(\mathbf{r}) &= \mu_0 \mathbf{H}(\mathbf{r}), \end{aligned}$$

$$\left. \begin{aligned} \nabla \cdot \mathbf{D}(\mathbf{r}) &= 0, \\ \nabla \cdot \mathbf{B}(\mathbf{r}) &= 0 \end{aligned} \right\} \begin{array}{l} \text{přímý důsledek} \\ \text{"rotačních" rovnic} \end{array}$$

Uře

PLANÁRNÍ VRSTVOVÝ VLNOVOD

profil indexu lomu

Vedené vidy (módy)

Podmínka příčné rezonance

$$2k_x d + \arg R_s + \arg R_a = 2\pi m$$

TE: E_y, H_x, H_z

TM: H_y, E_x, E_z

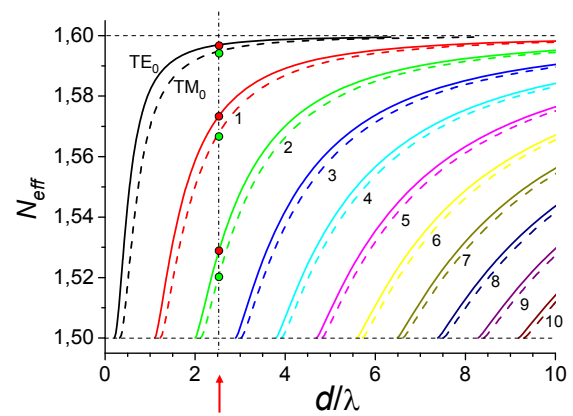
Disperzní rovnice (rovnice pro N_{eff}):

$$k_0 d \sqrt{n_g^2 - N_{eff}^2} = \arctan \left[\left(\frac{n_g}{n_s} \right)^{2\nu} \sqrt{\frac{N_{eff}^2 - n_s^2}{n_g^2 - N_{eff}^2}} \right] + \arctan \left[\left(\frac{n_g}{n_a} \right)^{2\nu} \sqrt{\frac{N_{eff}^2 - n_a^2}{n_g^2 - N_{eff}^2}} \right] + m\pi, \quad \nu = \begin{cases} 0, & \text{TE} \\ 1, & \text{TM} \end{cases}$$

DISPERZNÍ DIAGRAM PLANÁRNÍHO VLNOVODU

Příklad vlnovodu: $n_s = 1.5, n_g = 1.6, n_a = 1$ (vrstva polymeru na skle)

Při tloušťce vrstvy 2.5 μm a vlnové délce 1 μm se ve vlnovodu mohou šířit vidy $\text{TE}_0, \text{TM}_0, \text{TE}_1, \text{TM}_1, \text{TE}_2$ a TM_2 . Přitom platí

$$n_s < N_{eff}^{TM_2} < N_{eff}^{TE_2} < N_{eff}^{TM_1} < N_{eff}^{TE_1} < N_{eff}^{TM_0} < N_{eff}^{TE_0} < n_g.$$

ANALOGIE VLNOVÉ ROVNICE SE SCHRÖDINGEROVOU ROVNICÍ PRO ČÁSTICI V POTENCIÁLOVÉ JÁMĚ

Vlnová rovnice

$$\frac{d^2 E_y}{dx^2} + k_0^2 n^2(x) E_y = k_0^2 N^2 E_y$$

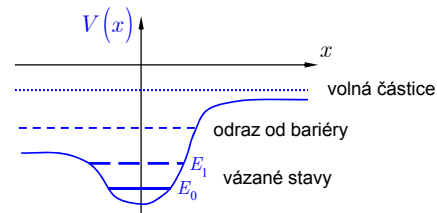
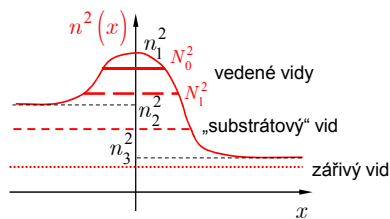
Schrödingerova rovnice

$$-\frac{\hbar^2}{2m} \frac{d^2 \psi(x)}{dx^2} + V(x) \psi(x) = E \psi(x)$$

dominantní složka E

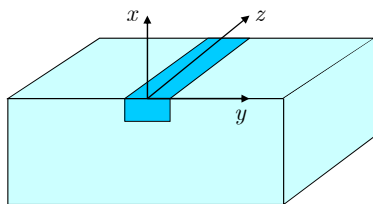
$$\begin{aligned} E_y(x) &\Leftrightarrow \psi(x) \\ k_0 &\Leftrightarrow \frac{\sqrt{2m}}{\hbar} \\ n^2(x) &\Leftrightarrow -V(x) \\ N^2 &\Leftrightarrow -E \end{aligned}$$

vlnová funkce ψ

Ute

VLASTNÍ VIDY KANÁLKOVÝCH VLNOVODŮ

$$\nabla \times \nabla \times \mathbf{E} - k_0^2 \varepsilon(x, y) \mathbf{E} = 0$$

$$\nabla \cdot (\varepsilon \mathbf{E}) = 0$$

$$\nabla \cdot \mathbf{E} = -\frac{1}{\varepsilon} \nabla \varepsilon \cdot \mathbf{E} = -\nabla(\ln \varepsilon) \cdot \mathbf{E}$$

$$\Delta \mathbf{E} + \nabla[\nabla(\ln \varepsilon) \cdot \mathbf{E}] + k_0^2 \varepsilon \mathbf{E} = 0$$

úplná vektorová rovnice

Oddělíme příčné a podélné složky pole: $\mathbf{E} = \mathbf{e}(x, y) e^{i\beta z} = \mathbf{e}_\perp(x, y) e^{i\beta z} + \mathbf{e}_z(x, y) e^{i\beta z}$

Po úpravě $\Delta_\perp \mathbf{e}_\perp + \nabla_\perp[\nabla_\perp(\ln \varepsilon) \cdot \mathbf{e}_\perp] + (k_0^2 \varepsilon - \beta^2) \mathbf{e}_\perp = 0$

$$\mathbf{e}_z = \frac{i}{\beta} \nabla_\perp^0 [\nabla_\perp \varepsilon + \nabla_\perp] \cdot \mathbf{e}_\perp$$

Vidy kanáلكových vlnovodů jsou **hybridní** – mají všechny složky pole **nenulové**

Přibližné metody: Marcatiliho metoda (separace proměnných),
metoda efektivního indexu lomu,

Numerické metody: skalární, semivektorové, vektorové; FD, FE

Ute

MARCATILIOHO METODA (SEPARACE PROMĚNNÝCH)

$$\Delta_{\perp} e(x, y) + \nabla_{\perp} [\nabla_{\perp} (\ln \varepsilon) \cdot e_{\perp}] + k_0^2 [n^2(x, y) - N^2] e(x, y) = 0 \quad \text{Separace proměnných:}$$

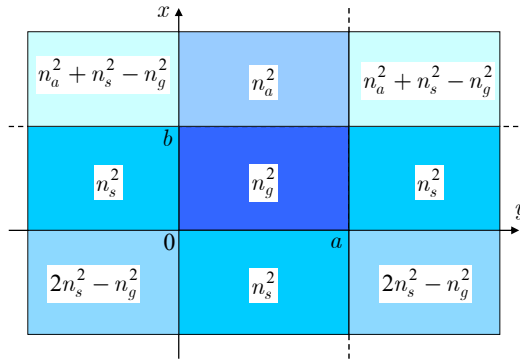
$$n^2(x, y) \stackrel{!}{=} n_x^2(x) + n_y^2(y) - \text{const}$$

$$\text{Předpoklad: } e(x, y) = e_x(x) e_y(y)$$

$$\frac{d^2 e_x(x)}{dx^2} + k_0^2 [n_x^2(x) - N_x^2] e_x(x) = 0,$$

$$\frac{d^2 e_y(y)}{dy^2} + k_0^2 [n_y^2(y) - N_y^2] e_y(y) = 0,$$

$$N^2 = N_x^2 + N_y^2 - \text{const}$$

$$n_x^2 = \begin{cases} n_a^2, & x > b \\ n_g^2, & 0 < x < b, \\ n_s^2, & x < 0 \end{cases} \quad n_y^2 = \begin{cases} n_s^2, & y < 0 \\ n_g^2, & 0 < y < a, \\ n_s^2, & y > a \end{cases}$$

$$N^2 = N_x^2 + N_y^2 - n_g^2$$

Hlavní výhoda: **jednoduchost**

Nevýhoda: malá přesnost blízko kritické frekvence (pole slabě vedené)

SLOŽITĚJŠÍ VLNOVODNÉ STRUKTURY: METODA VÁZANÝCH

Výpočet pole v obecné vlnovodné struktuře pomocí rozkladu ve vlastní vidy podélně homogenního vlnovodu

$$1. \text{ Vlastní vidy vlnovodu s permitivitou } \varepsilon^{(0)}(x, y): \quad \mathbf{E}_{\mu}(x, y, z) = A_{\mu} \mathbf{e}_{\mu}(x, y) e^{i\beta_{\mu} z},$$

$$\text{Ortogonalita a úplnost spektra vlastních vidů} \quad \mathbf{H}_{\mu}(x, y, z) = A_{\mu} \mathbf{h}_{\mu}(x, y) e^{i\beta_{\mu} z}$$

$$\frac{1}{2} \iint_S \mathbf{e}_{\mu\perp} \times \mathbf{h}_{\nu\perp} \cdot d\mathbf{S} = \frac{\beta_{\mu}}{|\beta_{\mu}|} \delta_{\mu\nu}$$

$$\varepsilon^{(0)}(x, y)$$

2. Obecný vlnovod s permitivitou $\varepsilon(x, y, z)$:

$$\mathbf{E}_{\perp}(x, z, y) = \sum_{\mu} [a_{\mu}(z) \mathbf{e}_{\mu\perp}(x, y) + b_{\mu}(z) \mathbf{e}_{\mu\perp}(x, y)],$$

$$\varepsilon(x, y, z):$$

$$\mathbf{H}_{\perp}(x, z, y) = \sum_{\mu} [a_{\mu}(z) \mathbf{h}_{\mu\perp}(x, y) - b_{\mu}(z) \mathbf{h}_{\mu\perp}(x, y)],$$

3. Přesné řešení vede na soustavu diferenciálních rovnic 1. řádu

$$\frac{da_{\mu}(z)}{dz} = i\beta_{\mu} a_{\mu}(z) + i \sum_{\nu} [K_{\mu\nu}^{++}(z) a_{\nu}(z) + K_{\mu\nu}^{+-}(z) b_{\nu}(z)],$$

$$\frac{db_{\mu}(z)}{dz} = -i\beta_{\mu} b_{\mu}(z) + i \sum_{\nu} [K_{\mu\nu}^{-+}(z) a_{\nu}(z) + K_{\mu\nu}^{--}(z) b_{\nu}(z)].$$

ROVNICE PRO POMALU PROMĚNNÉ AMPLITUDY

$$a_\mu(z) = A_\mu(z) e^{i\beta_\mu z}, \quad b_\mu(z) = B_\mu(z) e^{-i\beta_\mu z}.$$

$$\frac{da_\mu}{dz} = e^{i\beta_\mu z} \frac{dA_\mu}{dz} + i\beta_\mu a_\mu, \quad \frac{db_\mu}{dz} = e^{-i\beta_\mu z} \frac{dB_\mu}{dz} - i\beta_\mu b_\mu.$$

Dosazením získáme

$$\frac{dA_\mu(z)}{dz} = i \sum_\nu \left[K_{\mu\nu}^{++}(z) e^{-i(\beta_\mu - \beta_\nu)z} A_\nu(z) + K_{\mu\nu}^{+-}(z) e^{-i(\beta_\mu + \beta_\nu)z} B_\nu(z) \right],$$

$$\frac{dB_\mu(z)}{dz} = i \sum_\nu \left[K_{\mu\nu}^{-+}(z) e^{i(\beta_\mu + \beta_\nu)z} A_\nu(z) + K_{\mu\nu}^{--}(z) e^{i(\beta_\mu - \beta_\nu)z} B_\nu(z) \right].$$

$$K_{\mu\nu}^{pq} = pK_{\mu\nu} + qk_{\mu\nu}, \quad p, q = 1 \text{ nebo } -1,$$

$$K_{\mu\nu}(z) = \frac{\omega\varepsilon_0}{4} \frac{|\beta_\mu|}{\beta_\mu} \iint_S [\varepsilon(x, y, z) - \varepsilon^{(0)}(x, y)] \mathbf{e}_{\mu\perp} \cdot \mathbf{e}_{\nu\perp} dx dy,$$

$$k_{\mu\nu}(z) = \frac{\omega\varepsilon_0}{4} \frac{|\beta_\mu|}{\beta_\mu^*} \iint_S \frac{\varepsilon^{(0)}(x, y)}{\varepsilon(x, y, z)} [\varepsilon(x, y, z) - \varepsilon^{(0)}(x, y)] \mathbf{e}_{\mu z} \cdot \mathbf{e}_{\nu z} dx dy,$$

Uč

PORUCHOVÁ METODA VÝPOČTU KONSTANTY ŠÍŘENÍ SLABĚ MODIFIKOVANÉHO VLNOVODU

Pro struktury, v nichž lze zanedbat zpětné odrazy, platí zjednodušená soustava

$$\frac{da_\mu(z)}{dz} = i\beta_\mu a_\mu(z) + i \sum_\nu K_{\mu\nu}^{++}(z) a_\nu(z).$$

Pro slabou *homogenní* poruchu (nezávislou na z) přibližně platí

$$\frac{da_\mu(z)}{dz} \approx i\beta_\mu a_\mu(z) + iK_{\mu\mu}^{++} a_\mu(z), \quad \text{neboli} \quad \frac{da_\mu(z)}{dz} \approx i(\beta_\mu + K_{\mu\mu}^{++}) a_\mu(z), \quad \text{a}$$

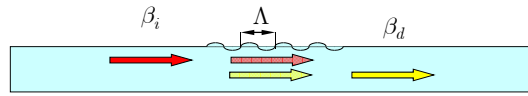
$$a_\mu(z) \approx \exp\left[i(\beta_\mu + K_{\mu\mu}^{++})(z - z_0)\right] a_\mu(z_0)$$

„Porucha“ tedy (v prvním přiblížení) způsobí změnu konstanty šíření o hodnotu

$$\Delta\beta = K_{\mu\mu}^{++} = \frac{\omega\varepsilon_0}{4} \frac{|\beta_\mu|}{\beta_\mu} \iint_S [\varepsilon(x, y) - \varepsilon^{(0)}(x, y)] \left[\left| \mathbf{e}_{\mu\perp}(x, y) \right|^2 + \frac{\varepsilon^{(0)}(x, y)}{\varepsilon(x, y)} \left| e_{\mu z} \right|^2 \right] dx dy.$$

Uč

KONVERZE VIDŮ NA VLNOVODNÉ MŘÍŽCE

$$K_{\mu\nu}^{pq}(z) = \sum_m K_{\mu\nu,m}^{pq} e^{imKz}, \quad K = \frac{2\pi}{\Lambda} \quad \beta_d \approx \beta_i \pm mK$$

Pro $m = 1$

$$\frac{dA_i}{dz} = i\kappa^* e^{i\Delta\beta z} A_d(z), \quad \Delta\beta = \beta_d - \beta_i - K$$

$$\frac{dA_d}{dz} = i\kappa e^{-i\Delta\beta z} A_i(z), \quad \kappa = iK_{d,i,1}^{++}$$

Řešení s počáteční podmínkou $A_i(0) = A_{i0}$, $A_d(0) = 0$ je

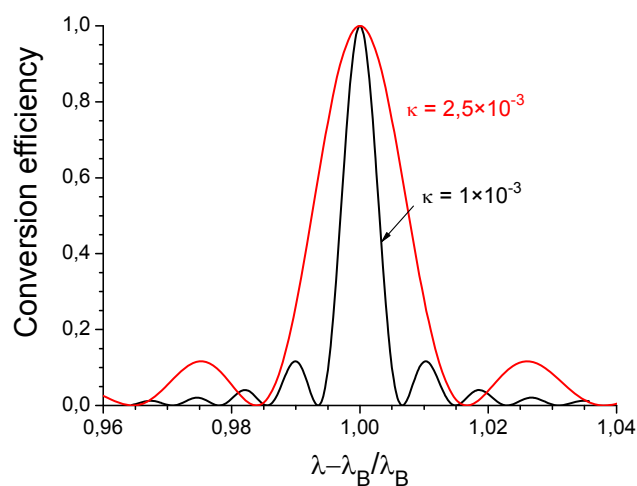
$$A_i(z) = A_{i0} e^{i\frac{\Delta\beta}{2}z} [\cos \delta z - i(\Delta\beta/2) \sin \delta z], \quad \delta = \sqrt{(\Delta\beta/2)^2 + |\kappa|^2}$$

$$A_d(z) = iA_{i0} \frac{\kappa}{\delta} e^{-i\frac{\Delta\beta}{2}z} \sin \delta z; \quad |A_d(z)|^2 = |A_{i0}|^2 \left| \frac{\kappa}{\delta} \right|^2 \sin^2 \delta z.$$

Pro $\Delta\beta = 0$ $|A_d(z)|^2 = |A_{i0}|^2 \sin^2 |\kappa|z$ Účinnost může být teoreticky 100%

Ute

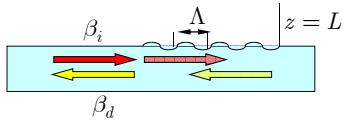
SPEKTRÁLNÍ ZÁVISLOST KONVERZE VIDŮ NA MŘÍŽCE

Dlouhá mřížka s malým činitelem vazby má úzkou spektrální křivku konverzní účinnosti

Ute

ZPĚTNÝ (BRAGGOVSKÝ) ODRAZ NA MŘÍŽCE

$$\beta_d \approx \beta_i \pm mK; \quad \beta_d \approx \beta_i - K \approx -\beta_i$$

$$K \approx 2\beta_i$$

$$\frac{dA_i}{dz} = i\kappa^* e^{-i\Delta\beta z} B_d(z), \quad \Delta\beta = \beta_d + \beta_i - K$$

Řešení s okrajovými podmínkami

$$\frac{dB_d}{dz} = -i\kappa e^{i\Delta\beta z} A_i(z), \quad \kappa = iK_{d,i,1}^{++}$$

$$A_i(0) = A_{i0}, \quad B_d(L) = 0 \quad \text{je}$$

$$A_i(z) = \delta A_{i0} \left[\delta \cosh \delta z - i(\Delta\beta / 2) \sinh \delta z \right]^{-1}, \quad \delta = \sqrt{|\kappa|^2 - (\Delta\beta / 2)^2}$$

$$B_d(z) = i\kappa^* A_{i0} e^{-i\frac{\Delta\beta}{2}z} \left[\delta \coth \delta z - i\frac{\Delta\beta}{2} \right]^{-1}$$

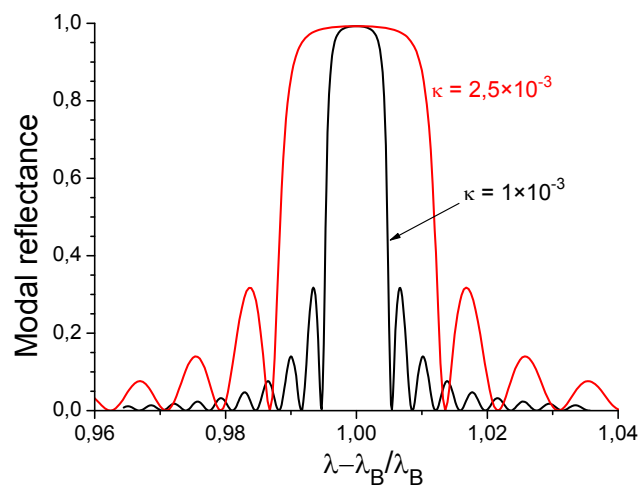
Pro $\Delta\beta = 0$

$$|R|^2 = \left| \frac{B_d(0)}{A_{i0}} \right|^2 = \left| \frac{\kappa \sinh \delta L}{\delta \cosh \delta L - i(\Delta\beta / 2) \sinh \delta L} \right|^2$$

$$|R|^2 = \tanh^2 |\kappa| L$$

Úře

SPEKTRÁLNÍ ZÁVISLOST ÚČINNOSTI ZPĚTNÉHO ODRAZU

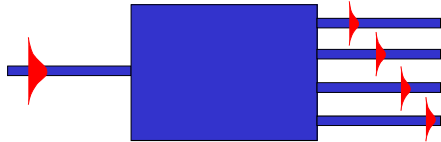

Úzká spektrální křivka konverzní účinnosti vyžaduje malý činitel vazby a dlouhou mřížku

Úře

METODY „ŠÍŘENÍ OPTICKÉHO SVAZKU“ (BPM)

Metody pro výpočet rozložení pole optického záření
ve složitějších podélně nehomogenních vlnovodných strukturách

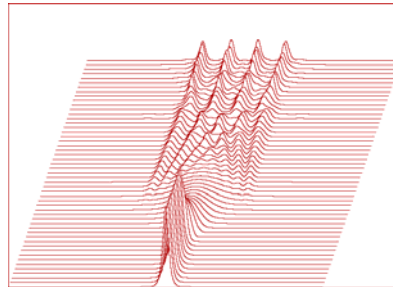

Složitější vlnovodná struktura

Rozložení optického záření

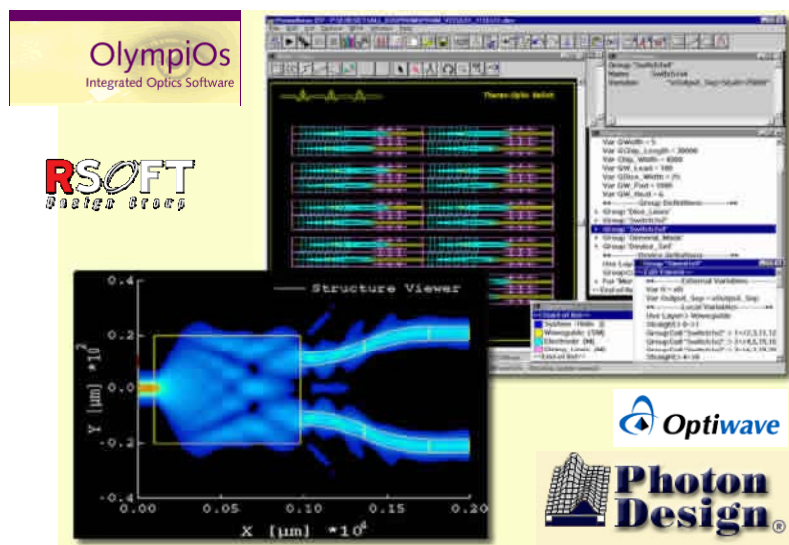
Ze známého rozložení pole v místě z
se počítá pole v místě $z + \Delta z$:

$$E(x, y, z + \Delta z) \approx \mathcal{P}(x, y, \Delta z)E(x, y, z)$$

Ute

KOMERČNÍCH SOFTWARE PRODUKTY PRO MODELOVÁNÍ A NÁVRH FOTONICKÝCH STRUKTUR

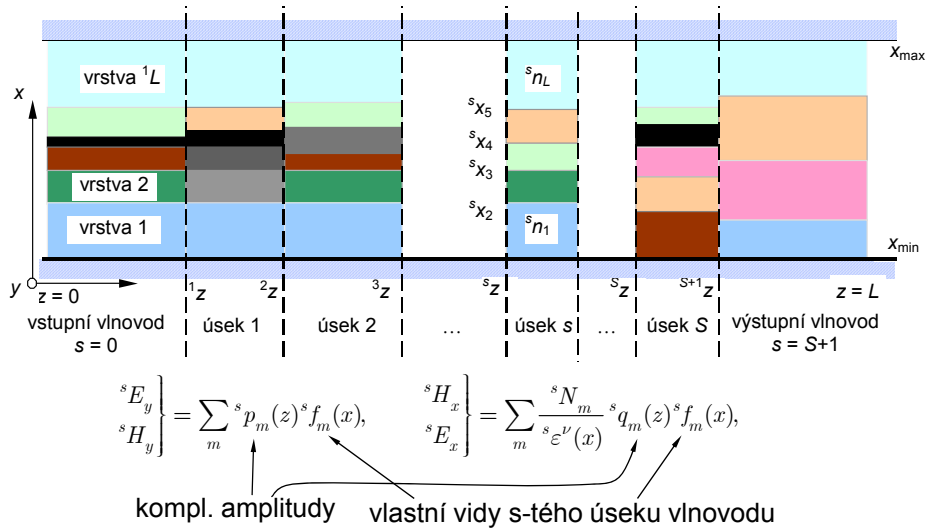

The collage features several elements:

- OlympiOs Integrated Optics Software**: Logo in the top left.
- RSOFT Design Group**: Logo in the middle left.
- Optiwave**: Logo in the bottom right.
- Photon Design**: Logo in the bottom right.
- Structure Viewer**: A 2D plot showing a blue optical field distribution in a waveguide structure, with axes labeled $Y [\mu\text{m}] \cdot 10^3$ and $X [\mu\text{m}] \cdot 10^4$.
- Simulation Results**: A screenshot of a software interface showing a table of data and a list of parameters on the right side.

Ute

METODA ROZKLADU VE VLASTNÍ VIDY

ZÁKLADY TECHNOLOGIE

ZÁKLADY TECHNOLOGIE

OPTICKÝCH VLNOVODNÝCH SOUČÁSTEK

TECHNOLOGIE PŘÍPRAVY PLANÁRNÍCH FOTONICKÝCH STRUKTUR

Iontová výměna ve skleněných podložkách

Výměna iontů Na^+ za Ag^+ nebo K^+ ve speciálním skle.

Pasivní součástky, **aktivní** (zesilovače dotované Er^{3+})

Silica on silicon ($\text{Si}/\text{SiO}_2/\text{SiO}_2:\text{Ge}, \text{P}/\text{SiO}_2$)

chemické depozice, hydrolyza plamenem (IO „vlákno“)

Měrný útlum řádu 0.001 dB/cm

Pasivní součástky, termooptické, **aktivní** (dotované Er^{3+})

Polymery

Termooptické (elektrooptické?) modulátory a přepínače

Ti:LiNbO₃, APE LiNbO₃ (annealed proton exchange)

Elektrooptické, akustooptické, aktivní (dotované Er^{3+}),

nelineární optické prvky (kaskádní procesy $\chi^2: \chi^2$)

Polovodiče III-V ($\text{InP}/\text{Ga}_x\text{In}_y\text{As}_{1-x-y}$, $\text{GaAs}/\text{Al}_x\text{Ga}_{1-x}\text{As}$)

MOCVD, MBE, CBE

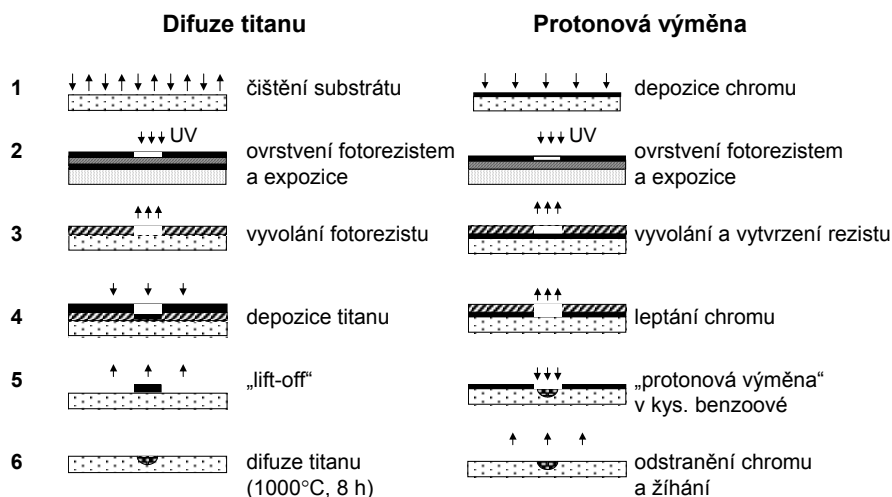
Lasery, polovodičové zesilovače, elektroabsorpční modulátory, spektrální de/multiplexory, detektory,...

Silicon on Insulator ($\text{Si}/\text{SiO}_2/\text{Si}$)

(„wafer bonding“, extrémní kontrast indexu lomu 3,5:1 → *fotonické krystaly*)

Uře

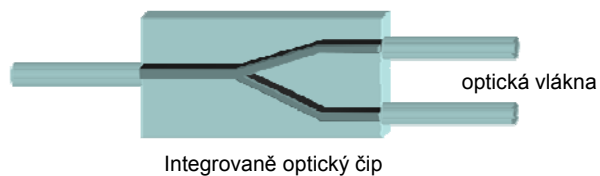
PŘÍPRAVA VLNOVODŮ V MONOKRYSTALU LiNbO₃

Uře

DALŠÍ TECHNOLOGICKÉ OPERACE

Po výrobě čipu leštění čel, kontaktování, připojování vláken, **pouzdrění**, ...

úře

PASIVNÍ FOTONICKÉ VLNOVODNÉ SOUČÁSTKY

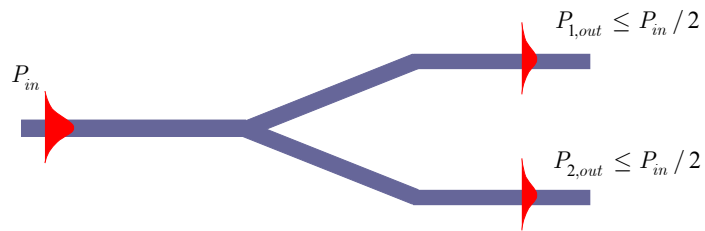
PASIVNÍ FOTONICKÉ VLNOVODNÉ SOUČÁSTKY

úře

ZÁKLADNÍ VLNOVODNÉ STRUKTURY

Symetrické rozvětvení vlnovodu

1. Jednovidové rozvětvení buzené do společné větve

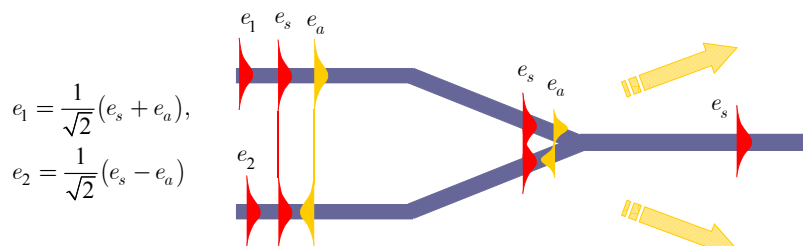

Výkon se dělí rovnoměrně do obou výstupních větví z důvodů symetrie

Ute

SYMETRICKÉ ROZVĚTVENÍ BUZENÉ V OPAČNÉM SMĚRU

2. Současné buzení do obou větví se vzájemným fázovým posuvem $\Delta\varphi$

$$e_1 = \frac{1}{\sqrt{2}}(e_s + e_a),$$

$$e_2 = \frac{1}{\sqrt{2}}(e_s - e_a)$$

$$E_{out} \cong e_1 e^{i\Delta\varphi/2} + e_2 e^{-i\Delta\varphi/2} = \frac{1}{\sqrt{2}}(e_s + e_a) e^{i\Delta\varphi/2} + \frac{1}{\sqrt{2}}(e_s - e_a) e^{-i\Delta\varphi/2} =$$

$$= \sqrt{2} e_s \cos \frac{\Delta\varphi}{2} + \sqrt{2} i e_a \sin \frac{\Delta\varphi}{2} \rightarrow (e_1 + e_2) \cos \frac{\Delta\varphi}{2} = E_{in} \cos \frac{\Delta\varphi}{2}$$

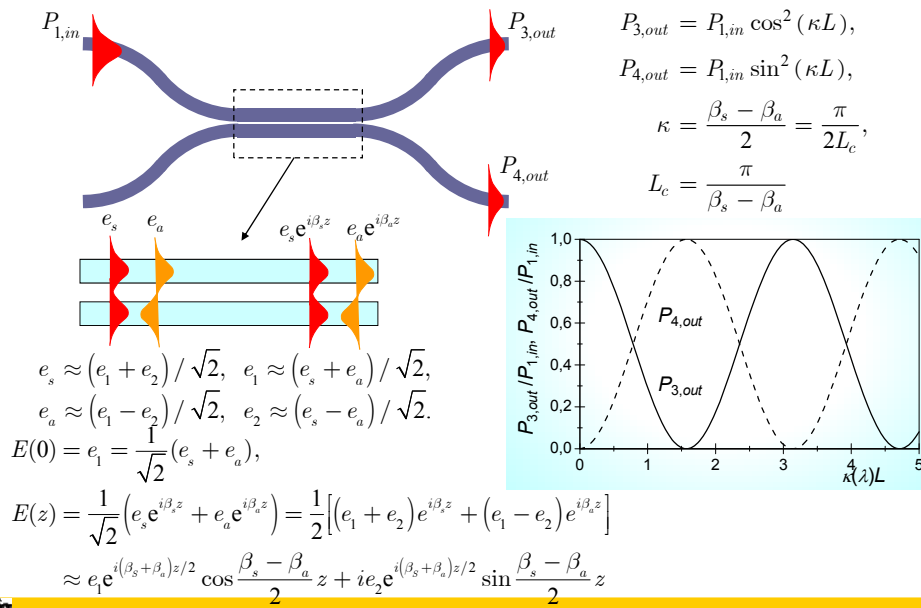
$$P_{out} \leq P_{in} \cos^2 \frac{\Delta\varphi}{2} = P_{in} \cos^2 \left(\frac{\pi u}{2 U_\pi} \right)$$

Relativní změnou fáze vidů ve vstupní větvi je možno měnit výstupní výkon

Ute

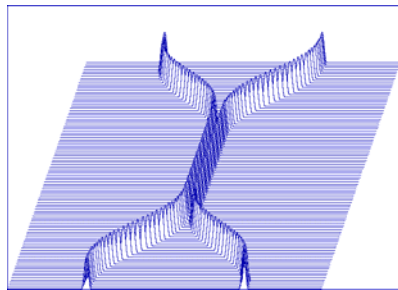
SMĚROVÁ ODBOČNICE (SMĚROVÝ VAZEBNÍ ČLEN)

SPEKTRÁLNÍ VLASTNOSTI SMĚROVÉ ODBOČNICE

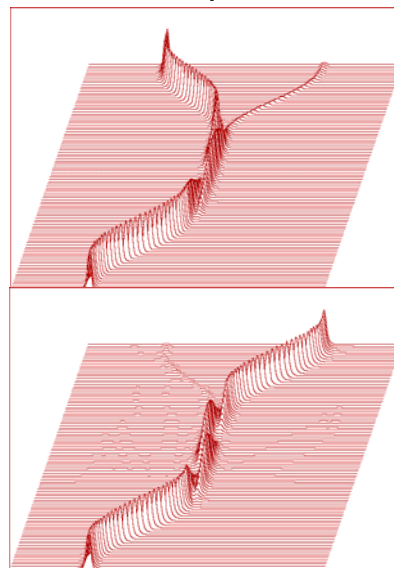
Rozložení indexu lomu

$\lambda = 1.3 \mu\text{m}$

$\lambda = 1.55 \mu\text{m}$

Rozložení optického záření

SPEKTRÁLNÍ DE/MULTIPLEXORY

Oddělování vlnových délek směrovou odbočnicí

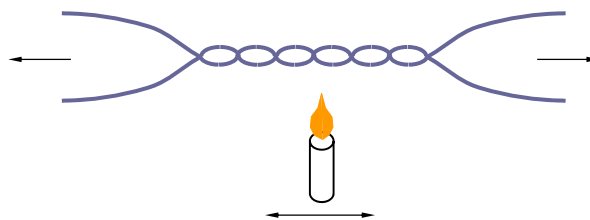

Vlnové délky	$\Delta\lambda$	Vložný útlum	Izolace	Směrovost	Teplotní rozsah	Vlákna
1,3/1,55 μm	± 20 nm	0,6 dB	12 nebo 24 dB	60 dB	-40° až +85°C	9/125/250

úře

VLÁKNOVÁ SMĚROVÁ ODBOČNICE

„Stavování“ vláken (fused biconical fibre couplers)

Vhodné pro jednovidové vazební členy 2×2 a 1×2, nezachovávající polarizaci, součástky s větším počtem vstupů a výstupů obtížněji realizovatelné

úře

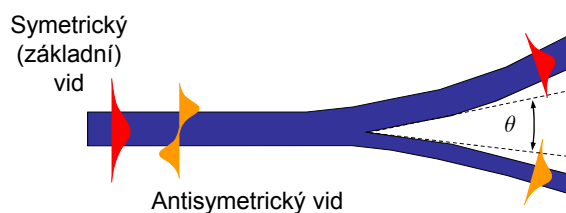
VLÁKNOVÉ DĚLIČE (FUSED BICONICAL TAPER COUPLER)

Dělicí poměry 10/90, 20/80, 30/70, 40/60, 50/50

Jednovidové děliče							
Vlnová délka	Vložný útlum	Vyrovnanost	Směrnost	Teplotní stabilita	Rozsah pracovních teplot	Konfigurace	Typ vlákna
1310nm, 1550nm, volitelná	< 3.4 dB (pro dělicí poměr 50/50)	< 0.4 dB	60 dB	< 0.2 dB	- 40°C +80°C nebo 10°C to +60°C	1 × 2 nebo 2 × 2	Corning SMF-28 (9/125/250um)
Mnohovidové děliče							
Vlnová délka	Vložný útlum	Vyrovnanost	Směrnost	Teplotní stabilita	Rozsah pracovních teplot	Konfigurace	Typ vlákna
800 nm – 1310 nm	< 3.6 dB (pro dělicí poměr 50/50)	< 0.6 dB	40 dB	< 0.2 dB	- 40°C + 85°C	1 × 2 nebo 2 × 2	50/125/250, 62.5/125/250 100/140/250 200/230/500

úře

ASYMETRICKÉ VLNOVODNÉ ROZVĚTVENÍ

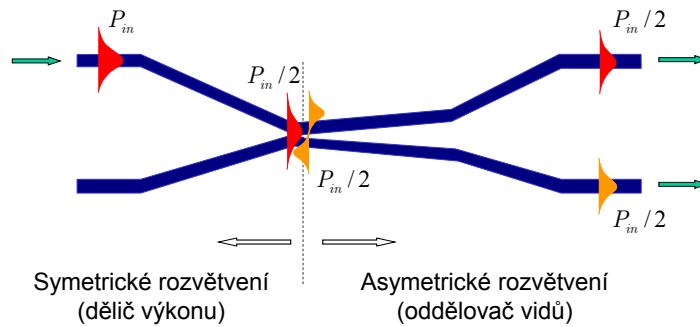

$$\frac{\Delta N_{eff}}{\sqrt{n_s^2 - N_{eff}^2} \theta} \begin{cases} > 1, & \Rightarrow \text{asymetrické Y, oddělovač vidů} \\ < 0.1, & \Rightarrow \text{symetrické Y, dělič výkonu} \end{cases}$$

Pokud je výstupní úhel θ velmi malý ($\theta < 0,2^\circ$) a výstupní větve asymetrické, chová se rozvětvení Y jako **oddělovač vidů**, nikoli jako dělič výkonu

úře

SPEKTRÁLNĚ NEZÁVISLÁ ODBOČNICE 2×2

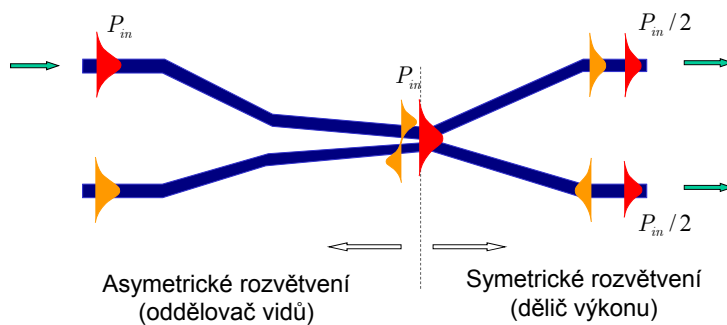

Odbočnice může pracovat v celém intervalu 1,25 – 1,6 μm ;
omezení je dáno **oblastí jednovidového režimu** vlnovodů

úře

SPEKTRÁLNĚ NEZÁVISLÁ ODBOČNICE 2×2

Šíření v opačném směru

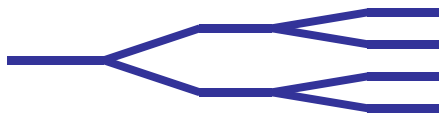

Odbočnice může pracovat v celém intervalu 1,25 – 1,6 μm ;
omezení je dáno **oblastí jednovidového režimu** vlnovodů

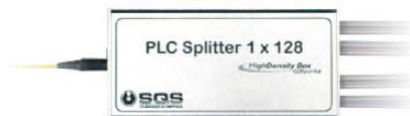
úře

DĚLIČE VÝKONU

Dělič 1×4 s postupným dělením využívající symetrické rozvětvení

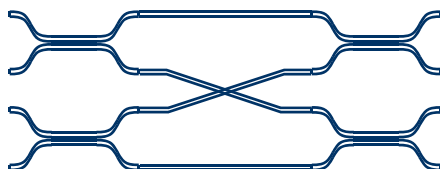
$IL \geq 6$ dB, $L_e \geq 0$ dB;
v opačném směru
silně ztrátový,
 $L_e \geq 6$ dB

SQS Vláknová optika, a.s.,
Nová Paka, ČR

Dělič 4×4 využívající směrové odbočnice

$IL \geq 6$ dB
v obou směrech,
 $L_e \approx 0$

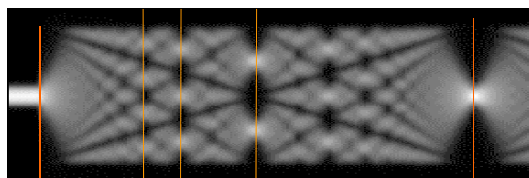
úře

DĚLIČE S MNOHOVIDOVOU INTERFERENCÍ

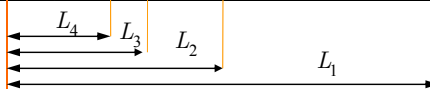
Interference vidů v úseku mnohovidového planárního vlnovodu
vykazuje zobrazovací vlastnosti:

úsek širokého
vlnovodu

rozložení
optického
záření
(numerický
model)

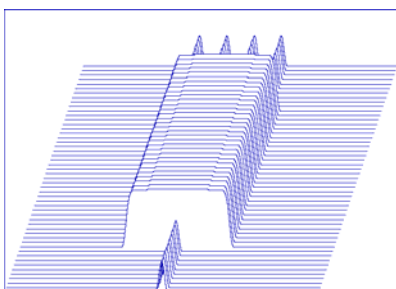

úře

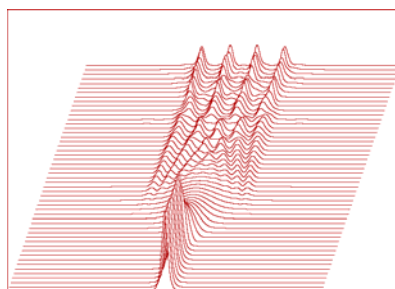
DĚLIČ 1×4 S MNOHOVIDOVOU INTERFERENCÍ

Rozložení indexu lomu

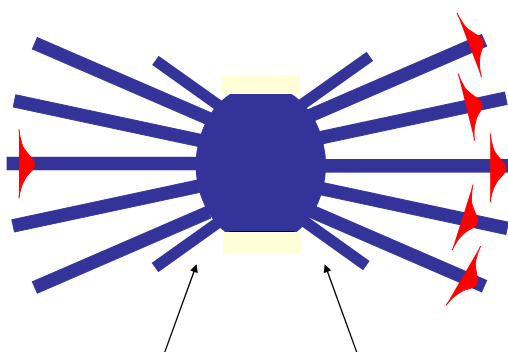

Rozložení optického záření

úře

HVĚZDICOVÝ DIFRAKČNÍ VAZEBNÍ ČLEN M×N

„Jalové“ vlnovody pro zlepšení rovnoměrnosti rozdělení výkonu

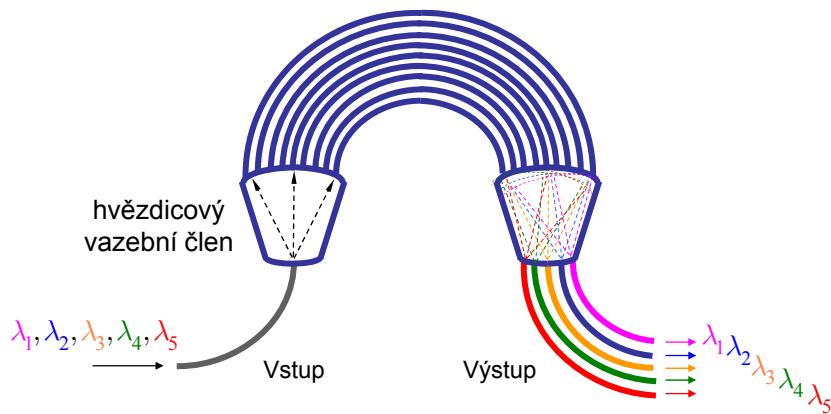
Umožňuje rovnoměrně navázat záření do velkého počtu
(až několika desítek) vlnovodů

úře

SPEKTRÁLNÍ DEMULTIPLEXOR S FÁZOVANOU ŘADOU VLNOVODŮ

(„Phasar“, AWG – array waveguide grating demux)

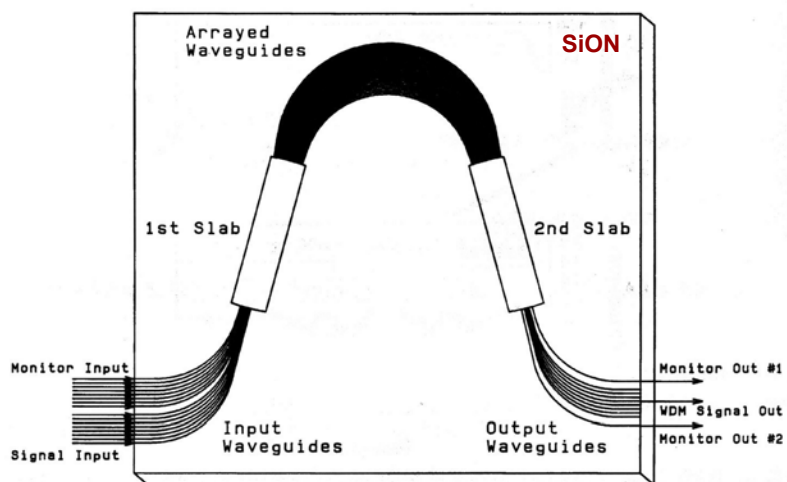
Fázovaná řada (několika desítek) vlnovodů

M. K. Smit, 1987; nyní jedna z nejužívanějších součástí integrované fotoniky

úře

PŘÍKLAD PROVEDENÍ

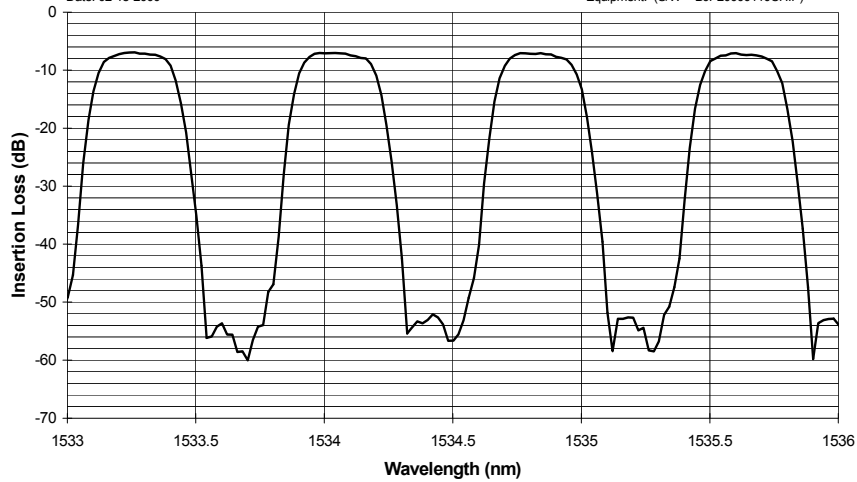
úře

SPEKTRÁLNÍ CHARAKTERISTIKA

Batch No.:AWG25
Wafer No.:AWG25-6
Date: 02-18-2000

Insertion Loss vs. Wavelength

Device No.:B7TL_MIRROR_ANG_FIB_RETEST
Operator: martin
Equipment: (S/W = BJP20000110CHIP)

Ute

DEMULTIPLEXORY AWG PRO DWDM

Typ	AWG 1×n nebo AWG-n×n
pracovní vlnová délka	1.55 μm
počet kanálů (n)	4, 8, 16 nebo 32
vzdálenost kanálů	0.8, 1.0, 1.6 nebo 2.0 nm
3 dB šířka pásma	násobek 100 nebo 200 GHz (ITU Standard)
vložný útlum	≈ 40% vzdálenosti kanálů
izolace	< 7dB pro n = 4-16; < 9 dB pro n = 32
polar. závislost útlumu	> 22 dB
útlum odrazu	< 0.3 dB na střední vln.délce
směrovost	> 40 dB
vlákna	> 40 dB
teplotní stabilizace	vstup i výstup: 2 m 4- nebo 8- vláknové „pásy“
teplotní závislost rozměry (1×w×h, mm ³)	< 0.5°C (0° ÷ 70° C)
	< 0.05 nm (0° ÷ 70° C) s tepl. stabilizátorem
	100x55x25 (s Peltierovým chladičem)

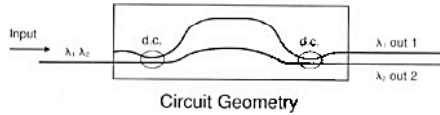
Ute

SPEKTRÁLNÍ DEMULTIPLEXOR S MACHOVÝM-ZEHNDEROVÝM INTERFEROMETREM

Fázový posuv v různě dlouhých ramenech Machova-Zehnderova interferometru závisí na vlnové délce:

$$\Delta\varphi = \frac{2\pi}{\lambda} N_{eff} \Delta L, \quad \Delta\lambda = \frac{\lambda^2}{2N_{eff} \Delta L},$$

$$\Delta f = \frac{c}{2N_{eff} \Delta L}$$

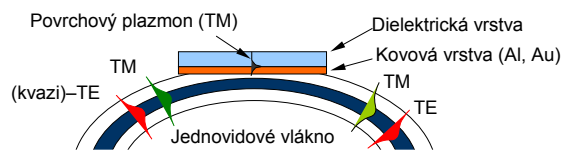
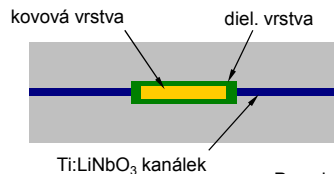
Pracovní vlnová délka	pásmo 1.3 μm nebo 1.55 μm
Počet kanálů	2
FSR (2·Δλ)	1.3 μm: 25GHz, 0.74, 2.1, 3, 7, 10 nm 1.55 μm: 3, 5, 10, 100, 250 GHz, 10nm
Vložný útlum	1.5 – 5.0 dB v závislosti na modelu
Přeslech	< -15 dB
Útlum odrazu ²	> 55 dB
Vlákna	PANDA PM 400 μm/250μm, nominální délka 2m
Rozměry (délka × šířka × výška) mm ³	94x22x6

Uře

POLARIZÁTORY PRO VLÁKNOVOU OPTIKU

Principy funkce:

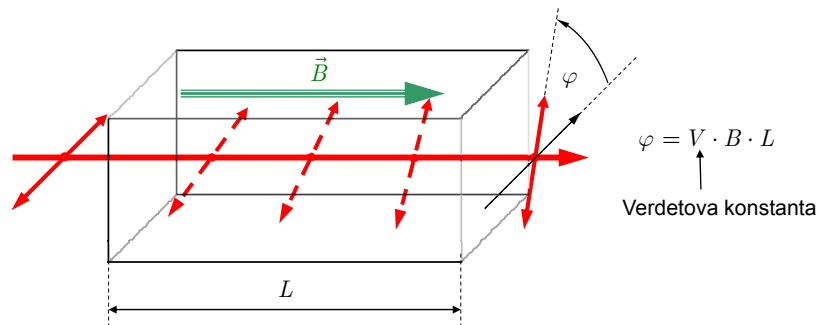
1. „Mikroptický“ polarizátor vložený do kolimovaného svazku
2. „Jednopolizační vlákno“ – silně dvojlomné vlákno s asymetrickým profilem indexu lomu, vedoucí pouze jednu polarizaci.
3. „Orientovaná“ cívka z dvojlomného vlákna: útlum v ohybech je pro slaběji vedenou polarizaci až o několik řádů větší.
4. Polarizátor využívající excitace povrchových plazmonů: bočně zbroušené, vyleštěné a pokovené vlákno

Uře

FARADAYŮV (MAGNETOOPTICKÝ) JEV

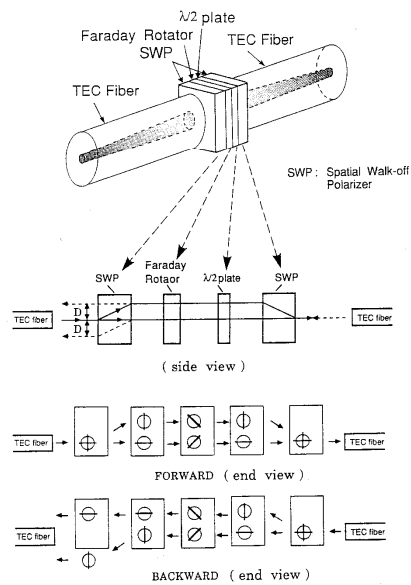
Stáčení polarizační roviny při šíření v prostředí s podélnou magnetizací

Uře

OPTICKÉ VLÁKNOVÉ IZOLÁTORY

Použití: potlačení zpětných odrazů do zdroje (nejčastěji laseru)

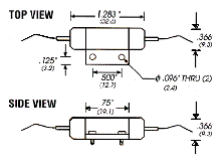
Uře

PROVEDENÍ VLÁKNOVÝCH IZOLÁTORŮ

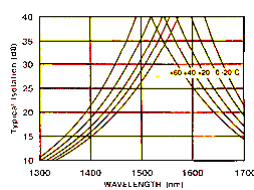
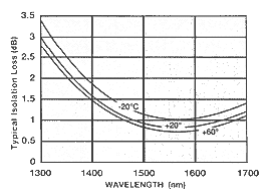
Mikrooptická konstrukce

„Vláknová“ konstrukce

Spektrální závislost útlumu   Spektrální závislost izolace

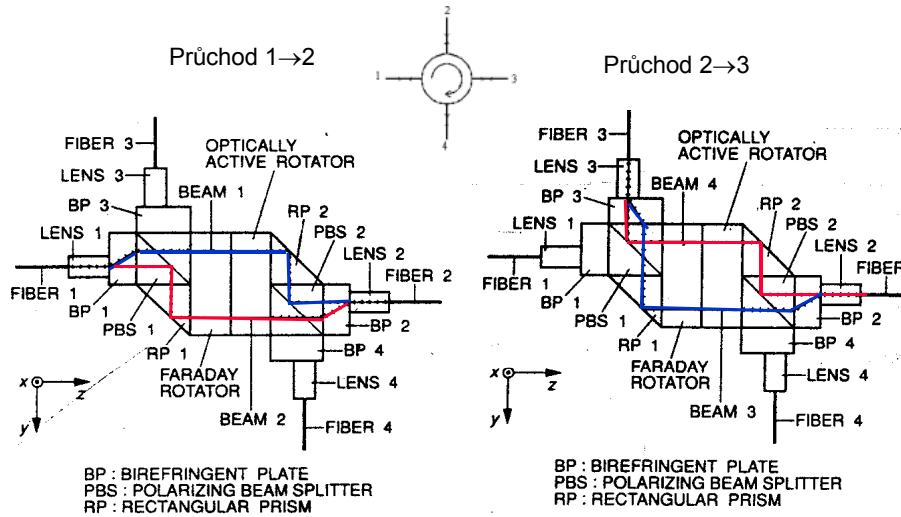
úře

PARAMETRY VLÁKNOVÝCH IZOLÁTORŮ

Vlnová délka	1310 nm, 1550 nm
Izolace na λ_{opt}	> 40 dB
Šířka pásma na 90% izolace	1–2% λ_{opt}
Vložný útlum	0,4–0,8 dB
Polarizační závislost útlumu	< 0,1 dB
Polarizační disperze	< 0,5 ps
Útlum odrazu na vstupu i výst.	> 55 dB
Rozsah pracovních teplot	–20°C až +55°C
Max. přípustná vlhkost vzduchu	95%, 0° až 40°C

úře

OPTICKÝ VLÁKNOVÝ POLARIZAČNĚ NEZÁVISLÝ CIRKULÁTOR

Y. Fujii, J. Lightwave Technology, pp.456-460 (1991).

„DYNAMICKÉ“ VLNOVODNÉ SOUČÁSTKY

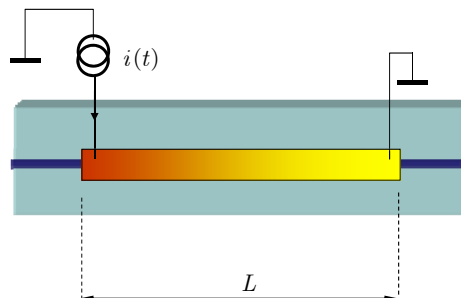
**SOUČÁSTKY PRO OVLÁDÁNÍ
OPTICKÉHO ZÁŘENÍ**

TERMOOPTICKÝ JEV

Změna fáze optické vlny při šíření v optickém prostředí

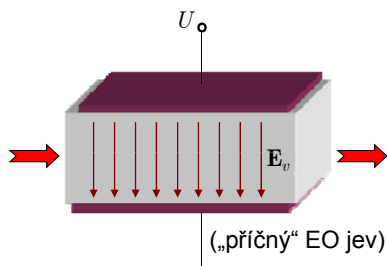
$$\Delta\varphi = \Delta(k_0 n L) \approx k_0 \left(\frac{\partial n}{\partial T} L + n \frac{\partial L}{\partial T} \right) \Delta T$$

Typická aplikace: **termooptická fázová modulace záření** ve vlnovodu

Uře

ZÁKLADY ELEKTROOPTICKÉHO JEVU

Přiložením elektrického pole na elektrooptický materiál dochází ke změně jeho optické permitivity (resp. „impermitivity“).

Je-li závislost změny na velikosti pole *lineární*, jde o *lineární (Pockelsův) elektrooptický jev*, je-li kvadratická, jde o *kvadratický (Kerrův) elektrooptický jev*.

$$\mathbf{D} = \epsilon_0 \bar{\epsilon} \cdot \mathbf{E}, \quad \mathbf{E} = \frac{1}{\epsilon_0} \bar{\epsilon}^{-1} \cdot \mathbf{D}$$

$$\Delta \bar{\epsilon}^{-1}(\mathbf{E}_v) = \underbrace{\tilde{\mathbf{r}} \cdot \mathbf{E}_v}_{\text{lineární jev (Pockelsův)}} + \underbrace{\bar{\mathbf{s}} : \mathbf{E}_v \mathbf{E}_v}_{\text{kvadratický jev (Kerrův)}}$$

Lineární (Pockelsův) jev nastává pouze v materiálech, jejichž fyzikální vlastnosti nejsou invariantní vůči záměně směru souřadnicových os

(*necentrosymetrické materiály*).

$$\Delta \epsilon = -\epsilon \cdot \Delta \epsilon^{-1} \cdot \epsilon = -\epsilon \cdot (\tilde{\mathbf{r}} \cdot \mathbf{E}_v) \cdot \epsilon,$$

$$\Delta n \approx -\frac{1}{2} n^3 r_{\text{eff}} E_v$$

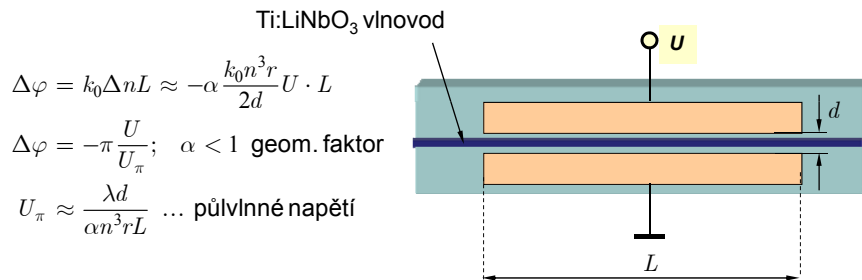
Uře

ELEKTROOPTICKÉ VLNOVODNÉ SOUČÁSTKY

Elektrooptický jev: změna indexu lomu (tenzoru optické permitivity) vlivem vnějšího elektrického pole

$$\Delta(\vec{\epsilon}^{-1}) = \vec{r} \cdot \vec{E}_v; \quad \Delta\vec{\epsilon} \cong -\vec{\epsilon} \cdot (\vec{r} \cdot \vec{E}_v) \cdot \vec{\epsilon}, \quad \Delta n \approx -\frac{1}{2} n^3 r E_v, \quad [r] = \text{pm/V}$$

Typická aplikace: **elektrooptický (fázový) modulátor**

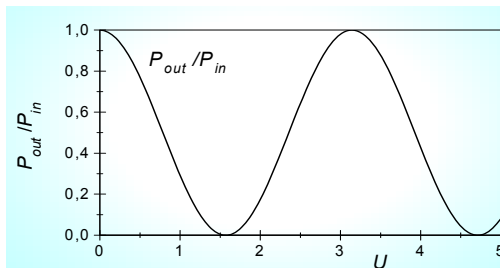
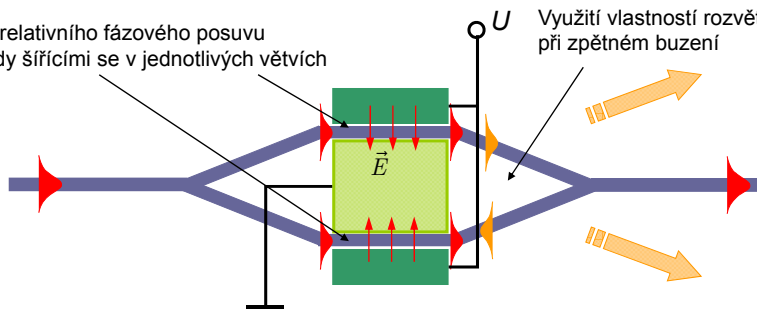

Uře

MACHŮV- ZEHNDERŮV INTERFEROMETRICKÝ MODULÁTOR

Změna relativního fázového posuvu mezi vlny šířícími se v jednotlivých větvích

Využití vlastností rozvětvení Y při zpětném buzení

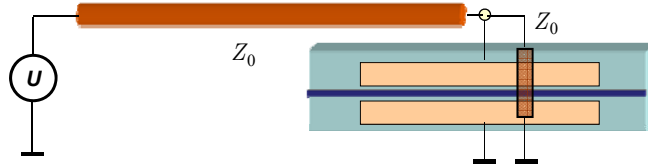

$$P_{out} = P_{in} \cos^2 \left(\frac{\pi U}{2 U_\pi} \right)$$

$$= \frac{P_{in}}{2} \left[1 + \cos \left(\frac{\pi U}{U_\pi} \right) \right]$$

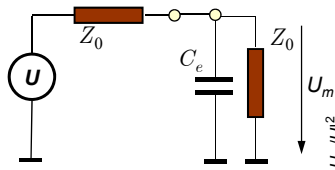
Uře

RYCHLOST EO MODULACE (MODULAČNÍ ŠÍŘKA PÁSMO)

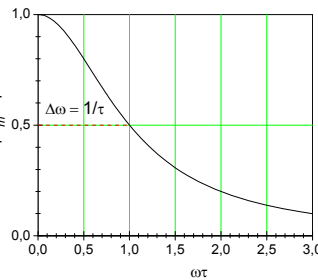

Náhradní elektrické schéma

$$U_m = \frac{1}{2(1 + j\omega\tau)} U, \quad \tau = \frac{C_e L_e Z_0}{2}$$

$$\left| \frac{U_m}{U} \right| = \frac{1}{2\sqrt{1 + \omega^2\tau^2}}$$

$$B = \frac{\Delta\omega}{2\pi} = \frac{1}{2\pi\tau}$$

$$B \cdot L_e = \frac{1}{\pi C_e Z_0}$$

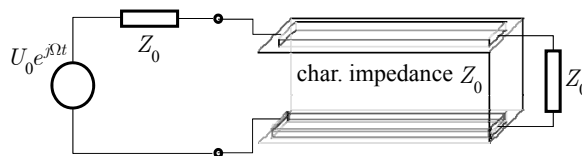
$$C_e = 2 \text{ pF/cm,}$$

$$Z_0 = 50 \Omega,$$

$$B \cdot L_e \approx 3 \text{ GHz} \cdot \text{cm}$$

UČE

ZVÝŠENÍ RYCHLOSTI MODULACE VYUŽITÍM ELEKTROD S POSTUPNOU VLNOU

Optická vlna: $E_{opt} = E_0 \exp\left[j(\omega t - k_0 n_{eff} z)\right],$

Modulační vlna: $E_{mod} = E_m \exp\left[j(\Omega t - k_0 n_m z)\right].$

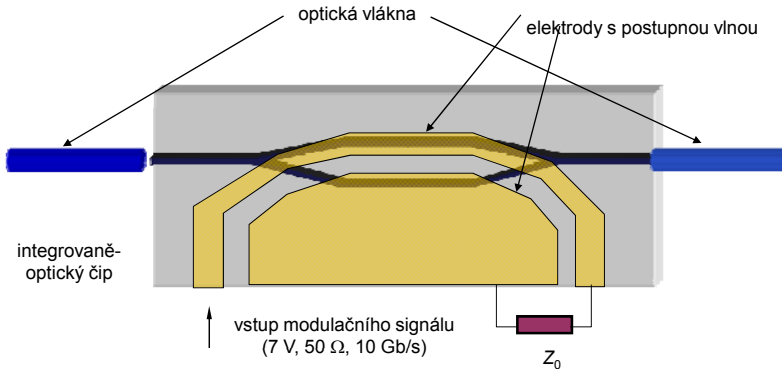
Lze ukázat, že účinnost modulace je $\eta_{mod} \sim \left[\frac{\sin \frac{\Omega}{2c} (n_m - n_{eff}) L}{\frac{\Omega}{2c} (n_m - n_{eff}) L} \right]^2;$

Šířka pásma pro pokles účinnosti modulace o 4 dB je

$$B \cdot L \approx \frac{\Omega_{max}}{2\pi} L = \frac{c}{2(n_m - n_{eff})} \quad \text{Pro } n_m \approx 4.2, n_{eff} \approx 2.2 \quad B \cdot L \approx 10 \text{ GHz} \cdot \text{cm}$$

UČE

ELEKTROOPTICKY ŘÍZENÝ MZ INTERFEROMETR S POSTUPNOU MODULAČNÍ VLNOU

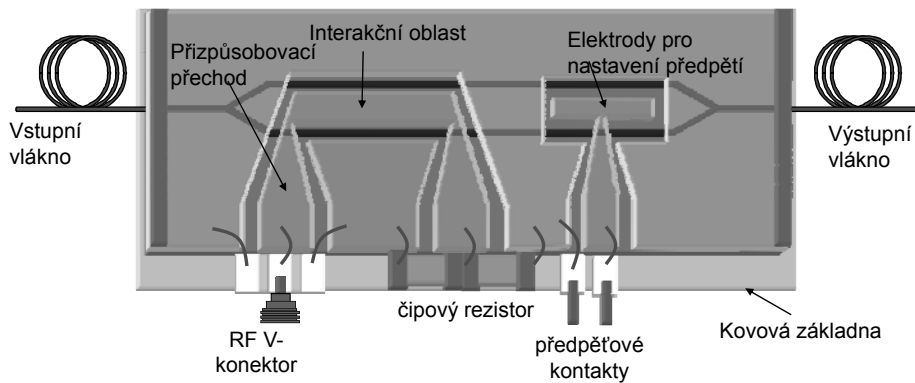
$$B \cdot L_e \approx \frac{2c}{\pi(n_\mu - n_{opt})} \doteq 9.5 \text{ GHz} \cdot \text{cm},$$

$$n_\mu = \sqrt{\varepsilon_{\mu,eff}} = \sqrt{\frac{1}{2}(\sqrt{\varepsilon_{xx}\varepsilon_{zz}} + 1)} \approx 4.2,$$

$$n_{opt} = N_{eff} \approx 2.2$$

Uře

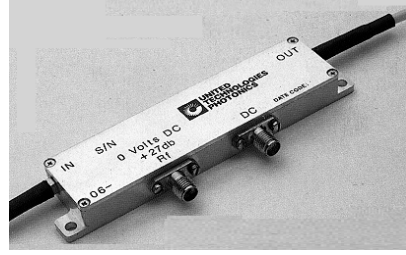
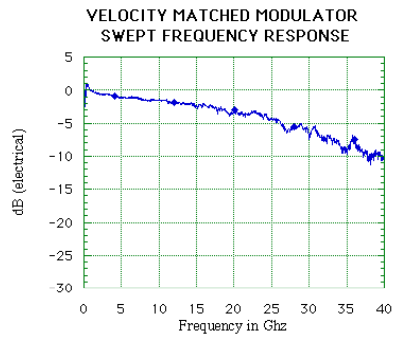
KONSTRUKCE INTERFEROMETRICKÉHO MODULÁTORU

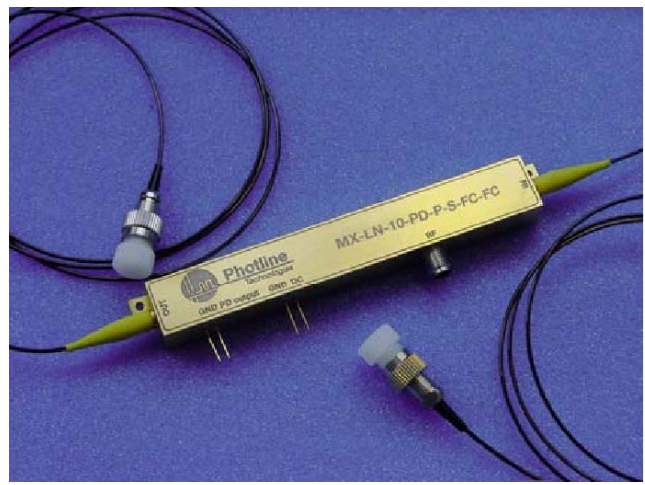
Uře

FREKVENČNÍ CHARAKTERISTIKA ELEKTROOPTICKÉHO MODULÁTORU

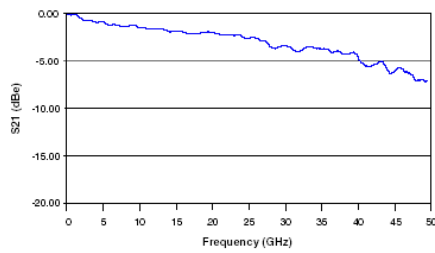
MODULÁTOR 20 Gb/s

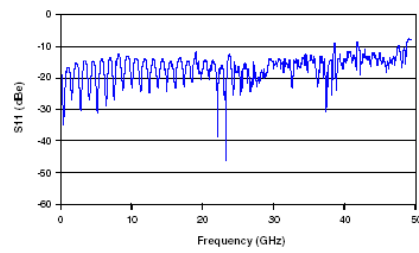
MODULÁTOR 40 Gb/s

Frequency Response

Electrical Return Loss

Life

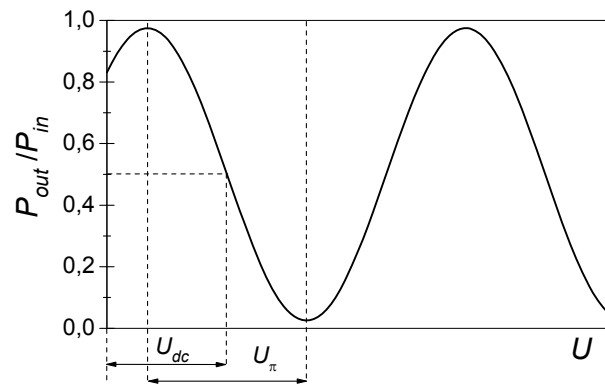
TECHNICKÉ PARAMETRY MODULÁTORŮ

Vložný útlum $IL = 10 \log \frac{P_{in}}{P_{out\ max}}$

Půlvlnné napětí U_{π}

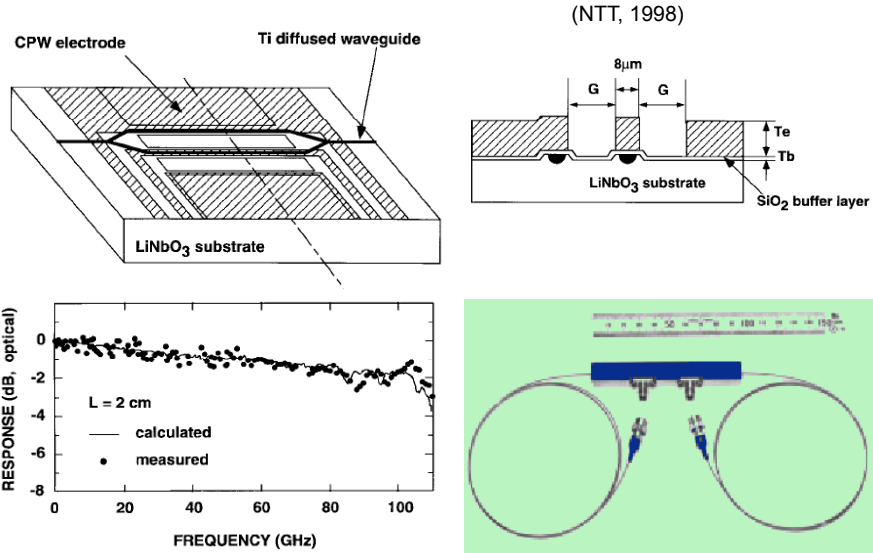
Extinkční poměr $E = 10 \log \frac{P_{out\ max}}{P_{out\ min}}$

Modulační šířka pásma B

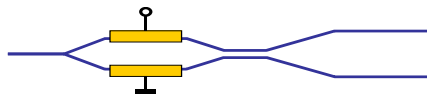

Life

100 GHz LiNbO₃ MODULÁTOR S OVLÁDACÍM NAPĚTÍM 5,1 V

LINEÁRNÍ MODULÁTOR PRO KABELOVOU TV

GENERAL SPECIFICATIONS

Material	LiNbO ₃
Crystal orientation	x-cut, y-propagating
Electrical connectors (package)	SMA connectors
Operating wavelength	1535 - 1550nm
Fiber Options (1 meter fiber pigtailed)	1. Fujikura SM 15-P-8/125-UV/UV-400 2. 3M FS-PM-7621 3. Corning SMF 28 4. Custom Fiber ² (Customer supplied)

ABSOLUTE SPECIFICATIONS

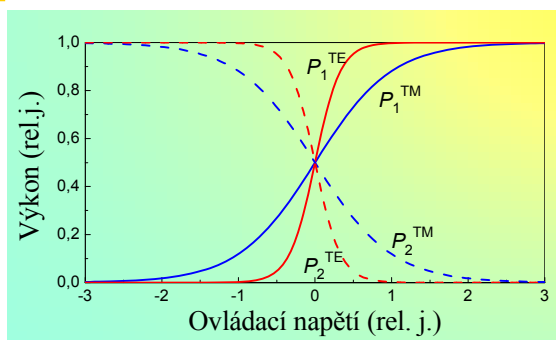
Input optical power	200 mW maximum
Operating temperature	-25°C minimum, 75°C maximum
Storage temperature	-45°C minimum, 90°C maximum
Bias Port	
Applied DC Voltage	± 15 V maximum
RF Port	
Applied DC Voltage	0 V maximum
Applied RF Power	+ 27 dBm maximum

„DIGITÁLNÍ“ OPTICKÝ PŘEPÍNAČ (DOS)

Symetrické rozvětvení
s elektroopticky indukovanou
asymetrií

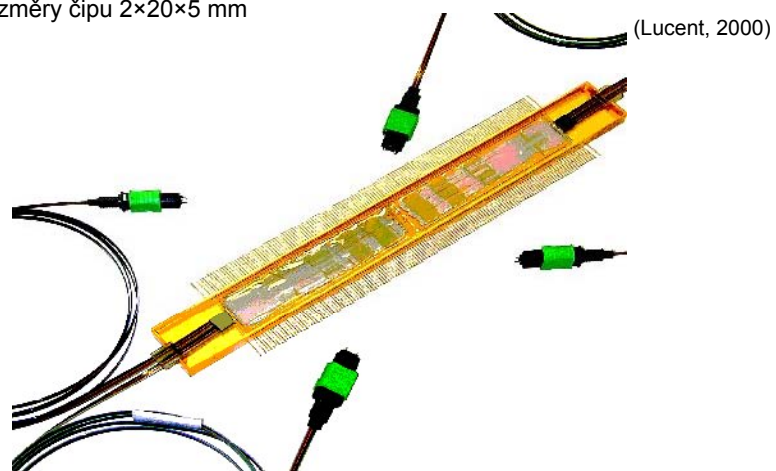
Přepínací
charakteristika

úře

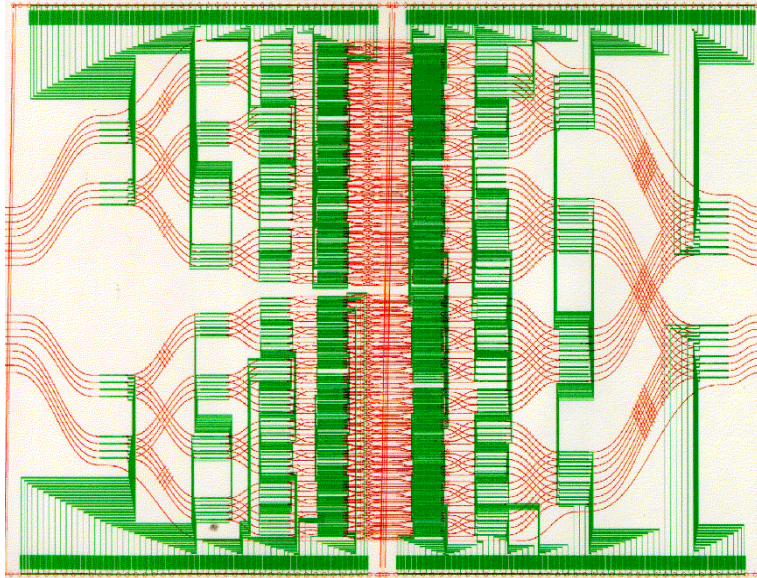
PŘEPÍNAČ 16×16 v Ti:LiNbO₃

„Neblokující“ architektura, 480 DOS přepínačů. $U = \pm 45$ V, $IL < 15$ dB,
 $\tau \cong 5$ ns, PMD < 1 ps, kompenzace PMD křemennou $\lambda/4$ destičkou
Rozměry čipu $2 \times 20 \times 5$ mm

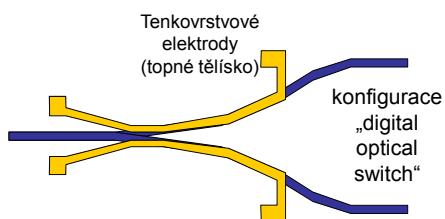
úře

LAYOUT OPTICKÝCH VLNOVODŮ A ELEKTRODOVÉ STRUKTURY PŘEPÍNAČE

úře

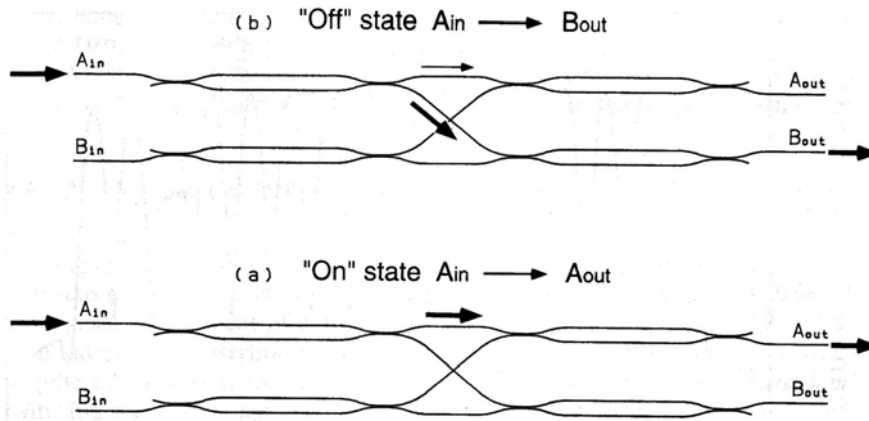
TERMOOPTICKÝ „DIGITÁLNÍ“ OPTICKÝ PŘEPÍNAČ

Vložný útlum (vlákno-vlákno)	výstup HIGH: 1 dB výstup LOW: 22 dB
Útlum odrazu	> 55 dB
Směrovost	> 55 dB
Pracovní vlnová délka	1.3 μm nebo 1.55 μm
Spínací rychlost	< 2 msec
Spínací napětí / výkon	5 V / 600 mW
Vlákna	8/125/250 μm
Materiál	Si/SiO ₂ /polymer

úře

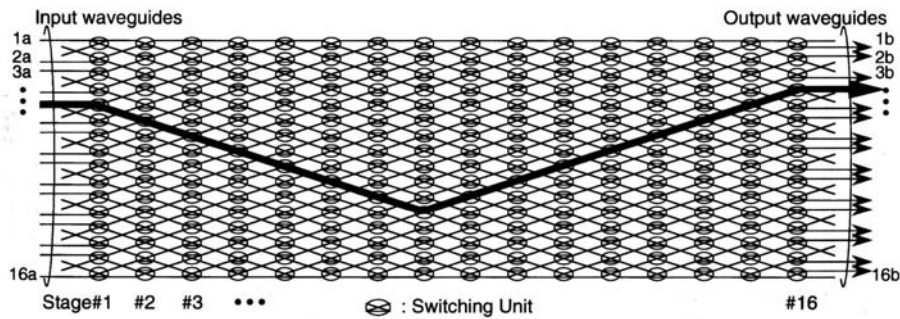
PŘEPÍNAČ NA BÁZI MZ INTERFEROMETRŮ A 3dB ODBOČNIC

Uře

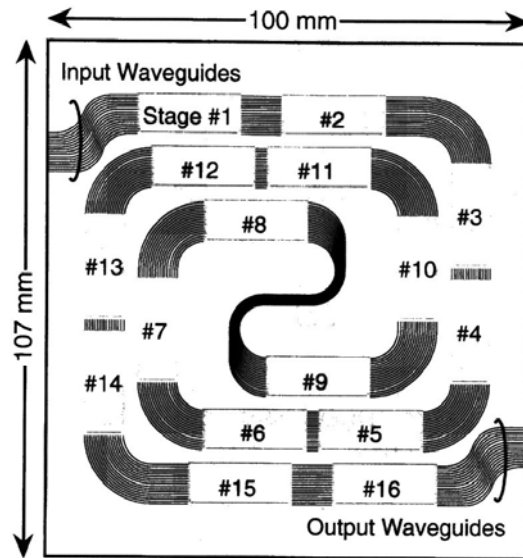
PŘEPÍNAČ 16×16 NA BÁZI MZ INTERFEROMETRŮ A 3dB ODBOČNIC

256 spínacích prvků

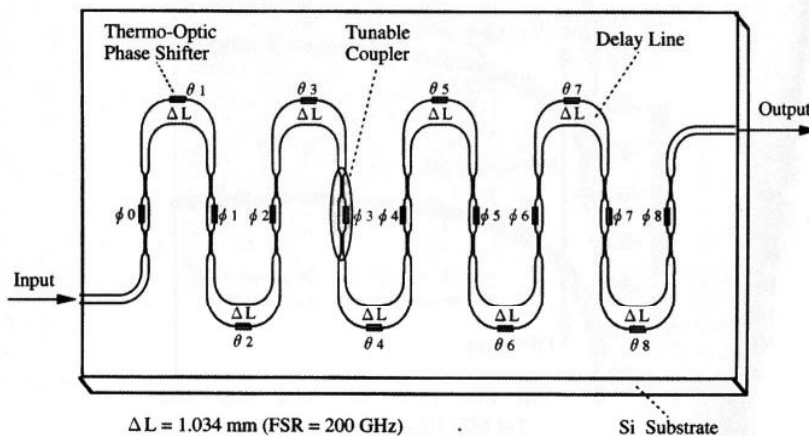
Uře

REALIZACE PROSTOROVÉHO PŘEPÍNAČE 16×16 NA BÁZI MZ INTERFEROMETRŮ A 3dB ODBOČNIC

úře

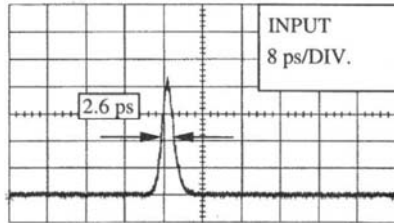
TERMOOPTICKÝ KOMPENZÁTOR DISPERZE 3. ŘÁDU

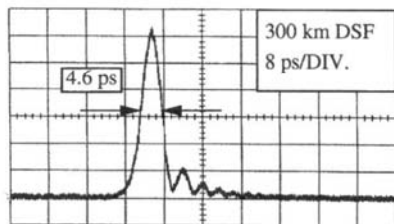
úře

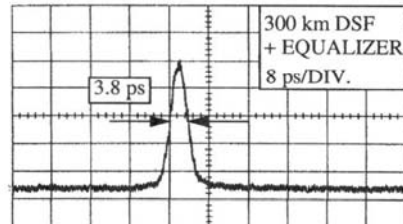
KOMPENZACE DISPERZE 3. ŘÁDU

(a) Input Pulse

(b) 300-km DSF Propagation

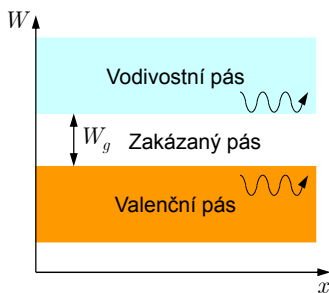

(c) 300-km DSF + Equalizer

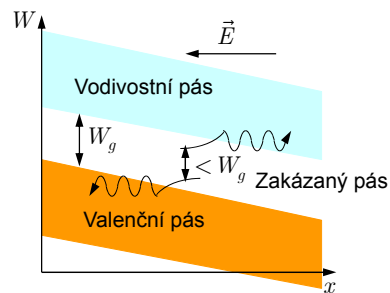
úře

ELEKTROABSORPCE A ELEKTROREFRAKCE V POLOVODIČI

Pásový energetický diagram polovodiče

Pásový energetický diagram polovodiče s přiloženým napětím (el. polem)

$$\varepsilon'(\omega) - 1 = \frac{2}{\pi} \mathbf{P} \int_0^{\infty} \frac{\omega' \varepsilon''(\omega')}{\omega'^2 - \omega^2} d\omega'$$

$$\varepsilon''(\omega) = \frac{2\omega}{\pi} \mathbf{P} \int_0^{\infty} \frac{\varepsilon'(\omega')}{\omega'^2 - \omega^2} d\omega'$$

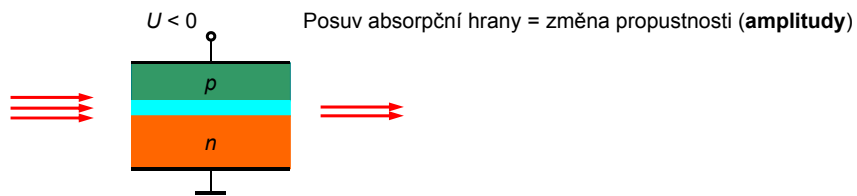
Kramersovy-Kronigovy relace

Elektrorefrakční jev

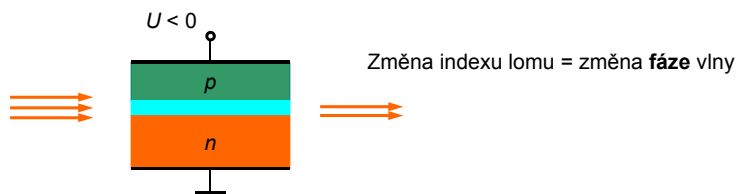
úře

ELEKTROABSORPČNÍ AMPLITUDOVÝ MODULÁTOR

Elektrorefrakční fázový modulátor

V principu identické uspořádání, liší se vlnovou délkou

Ute

VLNOVODNÝ ZESILOVAČ $\text{Al}_2\text{O}_3: \text{Er}^{3+}$ NA PODLOŽCE Si/SiO_2

spirála $1 \times 1 \text{ mm}^2$
zisk 2,3 dB na $\lambda = 1,55 \text{ } \mu\text{m}$ při čerpání 10 mW na $1,48 \text{ } \mu\text{m}$

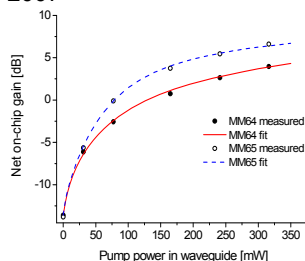

M.K. Smit et al. (TUD); Appl. Phys. Lett. **68**, 1888 (1996)

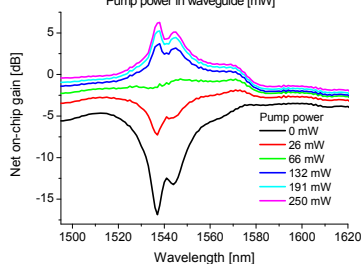
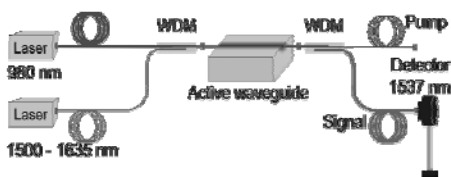
Ute

VLNOVODNÝ ZESILOVAČ VE VLNOVODU ZE SPECIÁLNÍHO SKLA DOPOVANÉHO Er³⁺ A Yb³⁺

VŠCHT A ÚFE AV ČR, 2007

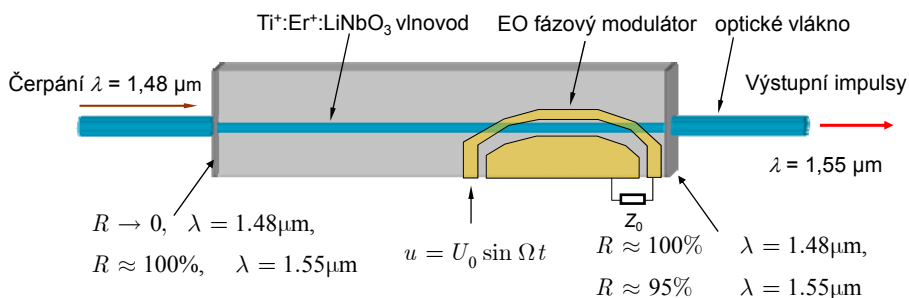
Charakterizace vzorků aktivních vlnovodů

Iontová výměna Na⁺ ↔ K⁺ a Na⁺ ↔ Ag⁺, ztráty ≈ 0.18 dB/cm, délka vzorku 4 cm
Max. zesílení na čipu 6 dB, zesílení vlákno – vlákno ≈ 5 dB.

Úfe

VLNOVODNÝ LASER S INTEGROVANÝM ELEKTROOPTICKÝM MODULÁTOREM PRO SYNCHRONIZACÍ VIDŮ

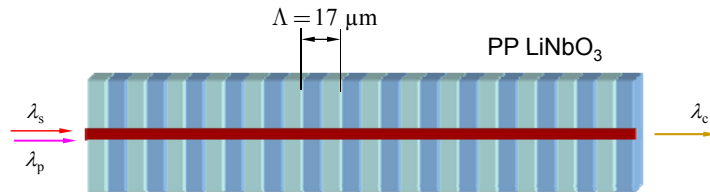
Ultrakrátké pulsy (≤ 5 ps), opakovací frekvence ≈ 20 GHz

(Univerzita Paderborn, D, 1997-2000)

Úfe

KÓDOVĚ TRANSPARENTNÍ KONVERZE VLNOVÝCH DÉLEK PRO OPTICKÉ KOMUNIKAČNÍ SYSTÉMY

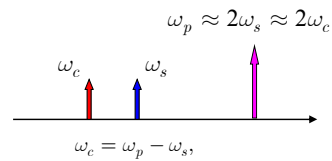
Nelineární optický jev 2. řádu – generování rozdílové frekvence

$$K = 2\pi / \Lambda; \quad k_c = k_p - k_s + K;$$

Problém: vlnovod je na $\omega_p \approx 2\omega_s$ dvou- až třívladový $\Rightarrow$ obtížná excitace základního vidu.

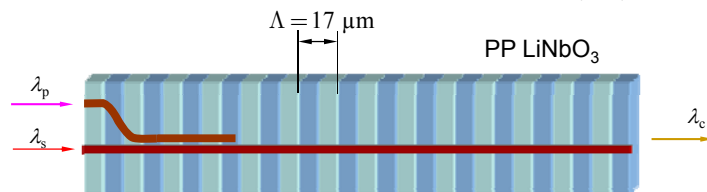
Řešení: kaskádní aplikace dvou procesů $\chi^{(2)}$

UFe

KÓDOVĚ TRANSPARENTNÍ KONVERZE VLNOVÝCH DÉLEK PRO OPTICKÉ SDĚLOVÁNÍ

Kaskáda dvou nelineárních třívladových procesů ($\chi^2: \chi^2$) v PPLN

Princip

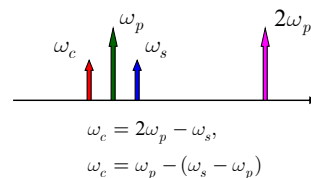
1. generování 2. harmonické
2. generování rozdílové frekvence

$$K = 2\pi / \Lambda; \quad k_{2p} = 2k_p + K;$$

$$k_c = k_{2p} - k_s - K = 2k_p - k_s \approx k_s$$

Aplikační možnosti

- Konverze vlnové délky
- Kompenzace disperze (inverze frekvenční závislosti!)
- Optické vzorkování rychlých průběhů

UFe

„DYNAMICKÉ“ VLNOVODNÉ SOUČÁSTKY

AKUSTOOPTICKÉ VLNOVODNÉ SOUČÁSTKY

Uře

Teoretické základy akustooptické interakce

Elastická deformace $\bar{S}$ způsobí změnu tenzoru (elektrické) impermitivity $\bar{\eta} = \bar{\varepsilon}^{-1}$,

$$\Delta\bar{\eta} = \bar{p} : \bar{S}, \quad \Delta\bar{\varepsilon} = -\bar{\varepsilon} \cdot \bar{p} : \bar{S} \cdot \bar{\varepsilon}, \quad \text{kde } \bar{p} \text{ je tenzor fotoelastických konstant.}$$

Poněvadž $\bar{S}$ i $\bar{\varepsilon}$ jsou symetrické tenzory 2. řádu, musí být $\bar{p}$ tenzor 4. řádu, symetrický vůči záměně prvních dvou a/nebo druhých dvou indexů, $P_{ijkl} = P_{jikl} = P_{ijlk} = P_{jilk}$.

Pokud se v materiálním prostředí šíří rovinná akustická vlna s vektorem elastické výchylky

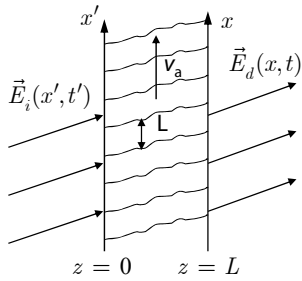
$\vec{\xi}(\vec{r}, t) = \vec{\xi}_0 \exp(i\vec{K} \cdot \vec{r} - \Omega t)$, dojde k modulaci permitivity dané reálným výrazem

$$\begin{aligned} \Delta\bar{\varepsilon}(\vec{r}, t) &= -\bar{\varepsilon} \cdot \bar{p} : \left\{ \frac{1}{2} \nabla \left(\vec{\xi}_0 e^{i(\vec{K} \cdot \vec{r} - \Omega t)} \right) + c.c. \right\} \cdot \bar{\varepsilon} \\ &= \frac{\Omega}{v_a} \bar{\varepsilon} \cdot \bar{p} : \vec{n} \vec{\xi}_0 \cdot \bar{\varepsilon} \sin(\vec{K} \cdot \vec{r} - \Omega t) = \Delta\bar{\varepsilon} \sin(\vec{K} \cdot \vec{r} - \Omega t). \end{aligned}$$

Modulace permitivity způsobená akustickou vlnou má tedy tvar rovinné postupné vlny.

Uře

Difrakce rovinné vlny na postupné akustické vlně v izotropním prostředí

V lineárním prostředí musí obecně platit

$$\begin{aligned} \mathbf{E}_d(x, z = L, t) &= \\ &= \int_{-\infty}^t \int_{-\infty}^{\infty} \bar{\mathbf{T}}(x, x', t, t') \cdot \mathbf{E}(x', z = 0, t') dt' dx'. \end{aligned}$$

Akustická vlna je *periodická* v souř. x s periodou Λ a v čase s periodou Ω a šíří se rychlostí v_a . Pak

$$\bar{\mathbf{T}}(x, x', t, t') = \sum_q \bar{\mathbf{T}}_q(x - x', t - t') e^{iq(K_x x - \Omega t)}, \quad K_x = \frac{\Omega}{v_a}$$

Při rovinné dopadající vlně $\mathbf{E}_i(x', z = 0, t') = \mathbf{E}_0 e^{i(k_{ix} x' - \omega_i t')}$ má difraktované pole tvar

$$\begin{aligned} \mathbf{E}_d(x, z = L, t) &= \sum_q \int_0^{\infty} \int_{-\infty}^{\infty} \bar{\mathbf{T}}_q(\xi, \tau) \cdot \mathbf{E}_0 e^{-i(k_{ix} \xi - \omega_i \tau)} d\xi d\tau e^{i[(k_{ix} + qK_x)x - (\omega_i + q\Omega)t]} \\ &= \sum_q \mathbf{E}_q e^{i[(k_{ix} + qK_x)x - (\omega_i + q\Omega)t]}, \end{aligned}$$

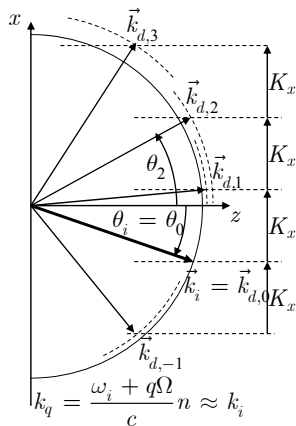
na výstupu je tedy *superpozice rovinných vln*, jejichž x -ové složky vlnových vektorů jsou

$$k_{d,qx} = k_{ix} + qK_x.$$

Uč

Konstrukce difraktovaných vln na výstupu ze sloupce akustické vlny

Diagram vlnových vektorů

Frekvenční posuv difraktovaných vln:

$$\omega_{d,q} = \omega_i + q\Omega \approx \omega_i$$

Vlnové vektory difraktovaných vln:

$$\begin{aligned} k_{d,qx} &= k_{ix} + qK_x, \quad k_{d,qz} = \sqrt{k_q^2 n^2 - (k_{ix} + qK_x)^2} \\ &\approx \sqrt{k_0^2 n^2 - (k_{ix} + qK_x)^2} \end{aligned}$$

Výstupní úhly difraktovaných vln

$$\sin \theta_q \approx \sin \theta_0 + q \frac{K_x}{k_0 n} = \sin \theta_0 + q \frac{\lambda}{n\Lambda}.$$

Uč

Účinnost AO interakce v přiblížení teorie vázaných vln

Vlnová rovnice pro intenzitu elektrického pole

$$\nabla \nabla \cdot \mathbf{E} - \Delta \mathbf{E} = -\frac{1}{c^2} \frac{\partial^2}{\partial t^2} [\bar{\epsilon}(\mathbf{r}, t) \cdot \mathbf{E}(\mathbf{r}, t)]; \text{ pro } \mathbf{E}(\mathbf{r}, t) = \mathbf{y}^0 E(x, z, t) \text{ platí}$$

$$\frac{\partial^2}{\partial x^2} E(x, z, t) + \frac{\partial^2}{\partial z^2} E(x, z, t) + \frac{1}{c^2} \frac{\partial^2}{\partial t^2} \{ [n^2(x, t)] E(x, z, t) \} = 0;$$

Výchozí předpoklady teorie vázaných vln:

$$E(x, z, t) \approx \sum_{q=-\infty}^{\infty} E_q(z) e^{i[(k_{ix} + qK)x + k_{q,z}z - (\omega_i + q\Omega)t]},$$

$$E_q(z) \text{ je pomalu proměnná komplexní amplituda, } \left| \frac{\partial^2 E_q(z)}{\partial z^2} \right| \ll k_0^2 E_q(z), k_0 \frac{\partial E_q(z)}{\partial z}.$$

$$n(x, t) = \sqrt{n^2 + \Delta \epsilon \sin(Kx - \Omega t)} \approx n + n_1 \sin(Kx - \Omega t), \text{ zanedbáme}$$

$$n_1 \approx \frac{\Delta \epsilon}{2n} \approx -\frac{1}{2} n^3 p S_0 \ll n.$$

modulace indexu lomu
akust. vlnou

Uč

Dosažením rozvoje do vlnové rovnice dostaneme po zanedbání malých členů vyšších řádů soustavu diferenciálních rovnic 1. řádu

$$\frac{\partial E_q(z)}{\partial z} = \frac{\Delta \varphi}{2L} [E_{q+1}(z) - E_{q-1}(z)] + \frac{iqQ}{2L} (2\alpha - q) E_q(z), \quad q = 0, \pm 1, \pm 2, \dots$$

$$\text{kde } \Delta \varphi = \frac{k_0 n_1 L}{\cos \theta_i}, \quad Q = \frac{2\pi \lambda L}{n \Lambda^2 \cos \theta_i}, \quad \alpha = -\frac{k}{K} \sin \theta_i = -\frac{n \Lambda}{\lambda} \sin \theta_i.$$

změna fáze způsobená modulací

„Q-faktor“ určující režim difrakce

mřížková rovnice

Pro přehlednost soustavu rozepišme:

$$\frac{d}{dz} \begin{pmatrix} \vdots \\ E_{-1} \\ E_0 \\ E_1 \\ \vdots \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} -i(2\alpha + 2) \frac{Q}{2L} & \frac{\Delta \varphi}{2L} & 0 & \dots & \dots \\ -\frac{\Delta \varphi}{2L} & -i(2\alpha + 1) \frac{Q}{2L} & \frac{\Delta \varphi}{2L} & 0 & \dots \\ 0 & -\frac{\Delta \varphi}{2L} & -i2\alpha \frac{Q}{2L} & \frac{\Delta \varphi}{2L} & 0 \\ \dots & 0 & -\frac{\Delta \varphi}{2L} & -i(2\alpha - 1) \frac{Q}{2L} & \frac{\Delta \varphi}{2L} \\ \dots & \dots & 0 & -\frac{\Delta \varphi}{2L} & -i(2\alpha - 2) \frac{Q}{2L} \end{pmatrix} \cdot \begin{pmatrix} \dots \\ E_{-1} \\ E_0 \\ E_1 \\ \dots \end{pmatrix}$$

Uč

Ramanův-Nathův a Braggův režim difrakce

Ze soustavy rovnic vyplývá, že jsou vzájemně vázány **vždy jen sousední difrakční řády**. To je důsledek čistě sinusového charakteru modulace.

Diferenciální rovnici pro E_q je možné v limitních případech $Q \ll 1$ a $Q \gg 1$ řešit analyticky:

1. $Q \ll 1$ – Ramanův – Nathův režim
2. $Q \gg 1$ – Braggův režim

$Q \ll 1$: **Ramanův-Nathův režim**. Pro $Q = 0$ má soustava rovnic analytické řešení

$$E_q(L) = E_0 J_q(\Delta\varphi), \quad q = 0, \pm 1, \pm 2, \dots$$

To je možno fyzikálně snadno interpretovat jako *fázovou modulaci dopadající vlny na sloupci akustické vlny*:

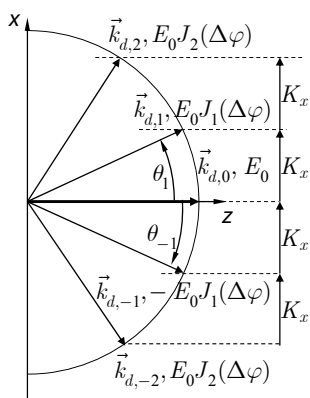
$$E(x, L, t) = E_0 e^{i(k_x - \omega t)} e^{i\Delta\varphi \sin(Kx - \Omega t)} = E_0 \sum_q J_q(\Delta\varphi) e^{i[(k_x + qK)x - i(\omega + q\Omega)t]}$$

fázová modulace běžící vlnou

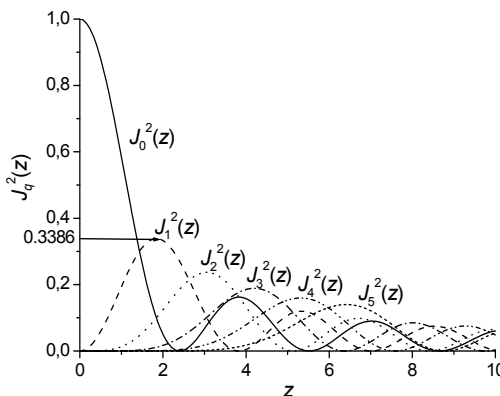
Fourierův rozvoj sinusově fázově modulované vlny

UČE

Ramanův-Nathův režim:

Difrakce do mnoha řádů, difrakční účinnost v jednotlivých řádech je dána kvadráty Besselovy funkce $J_q^2(\Delta\varphi)$, podobně jako u tenkého amplitudového hologramu se sinusovou modulací amplitudové propustnosti.

UČE

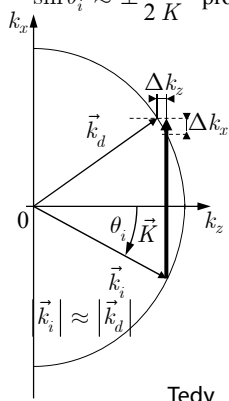
Braggův režim

Braggův režim nastává pro $Q \gg 1$, prakticky pro $Q \geq 10$.

Pak lze zanedbat vazbu do ostatních řádů kromě případu, kdy $q \approx 2\alpha$, tj. pro $q = \pm 1$

$$\sin \theta_i \approx \pm \frac{1}{2} \frac{k_i}{K} \text{ pro } q = \pm 1. \text{ Pak } \frac{Q}{2}(1 - 2\alpha) = \frac{2\pi\lambda L}{2n\Lambda^2 \cos \theta_i} (1 + 2 \frac{n\Lambda}{\lambda} \sin \theta_i) =$$

$$= \frac{KL}{2k \cos \theta_i} (K + 2k \sin \theta_i) \cong L \tan \theta_i \Delta k_x = \Delta k_z L.$$

Rovnice vázaných vln jsou pak

$$\frac{dE_{d,0}}{dz} = \frac{\Delta\varphi}{2L} E_{d,1}, \quad \frac{dE_{d,1}}{dz} = -\frac{\Delta\varphi}{2L} E_{d,0} + i \frac{\Delta k_z}{2L} E_{d,1};$$

Řešení s počáteční podmínkou $E_{d,0}(0) = E_0, E_{d,1}(0) = 0$ je

$$E_{d,1}(L) = E_0 \frac{\Delta\varphi}{2\sigma} e^{-i \frac{\Delta k_z L}{2}} \sin \sigma, \text{ kde } \sigma = \sqrt{\left(\frac{\Delta k_z}{2} L\right)^2 + \left(\frac{\Delta\varphi}{2}\right)^2}.$$

Tedy $|E_{d,1}(L)|^2 = E_0^2 \left(\frac{\Delta\varphi}{2\sigma}\right)^2 \sin^2 \sigma.$

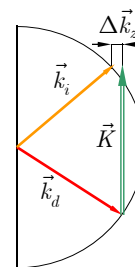
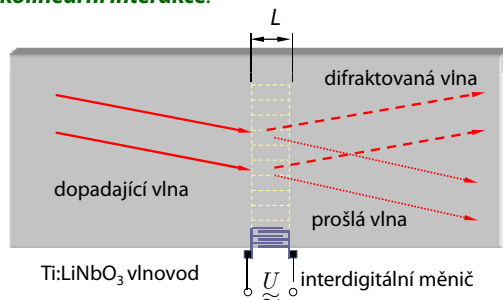
Pro $\Delta k_z = 0, \sigma = \Delta\varphi / 2$, a tedy $|E_{d,1}(L)|^2 = E_0^2 \sin^2 \frac{\Delta\varphi}{2}.$

Uč

Akustooptický jev v planárních vlnovodech

difrakce **vedených optických vln** na **povrchové akustické vlně**

Nekolineární interakce:

$$\Delta(\bar{\epsilon}^{-1}) = \bar{\mathbf{p}} : \bar{\mathbf{S}}; \quad \Delta\epsilon = -\bar{\epsilon} \cdot (\bar{\mathbf{p}} : \bar{\mathbf{S}}) \cdot \bar{\epsilon}, \quad \bar{\mathbf{S}} = \bar{\mathbf{S}}_0 e^{i(\mathbf{K}\cdot\mathbf{r} - \Omega_a t)}$$

"piezoelektricky zpevněný" elastooptický tenzor

v piezoelektrických materiálech $\Delta(\bar{\epsilon}^{-1}) = \bar{\mathbf{p}} : \bar{\mathbf{S}} + \bar{\mathbf{r}} \cdot \mathbf{E}_p = \overbrace{(\bar{\mathbf{p}} - \bar{\mathbf{r}} \cdot \bar{\boldsymbol{\eta}} \cdot \bar{\mathbf{e}})}^{\text{piezoelektrický tenzor}} : \bar{\mathbf{S}}$

$\omega_d = \omega_i \pm \Omega_a$, zákon zachování energie

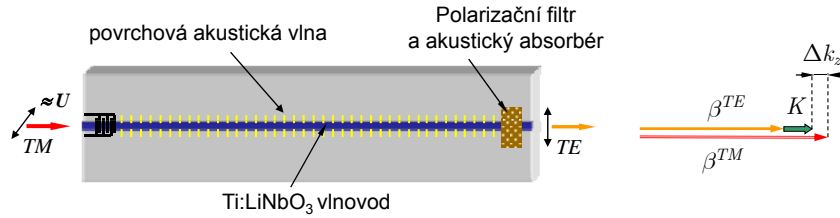
$\mathbf{k}_d \cong \mathbf{k}_i \pm \mathbf{K}$ zákon zachování (kvazi)impulsu

Uč

Akustooptický jev

Kolineární interakce

Účinnost akustooptické interakce

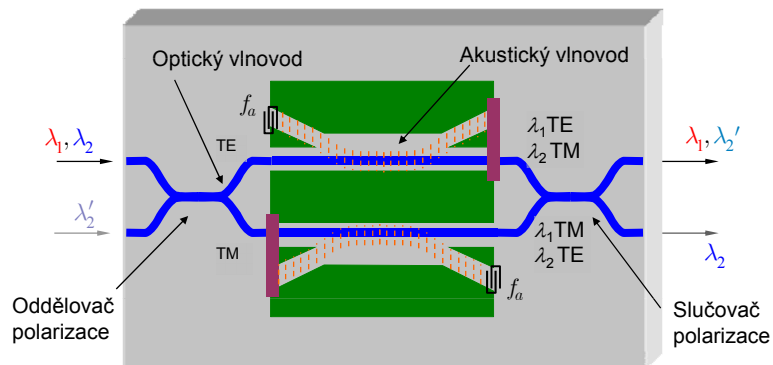
$$\eta = \frac{\kappa^2}{\kappa^2 + (\Delta k_z / 2)^2} \sin^2 \left(\sqrt{\kappa^2 + (\Delta k_z / 2)^2} L \right),$$

$$\kappa \approx \frac{k_0}{2} \int_{-\infty}^{\infty} \int_{-\infty}^{\infty} \mathbf{e}^{TM}(x, y) \cdot \Delta \boldsymbol{\varepsilon}(x, y) \cdot \mathbf{e}^{TE}(x, y) dx dy = \frac{\pi}{2L_c}$$

Ute

Polarizačně nezávislý akustoopticky laditelný začleňovací/vydělovací demultiplexor v LiNbO₃

Princip: kolineární AO TE-TM konverze

Střední vlnová délka $\lambda_c = 1,55 \mu\text{m}$,
vzdálenost kanálů $< 1 \text{ nm}$, přeladitelnost $\Delta\lambda \approx 70 \text{ nm}$
(spolupráce Univerzity v Paderbornu a firmy Pirelli, ~1997-2000)

Ute

VLNOVODNÉ STRUKTURY S MIKROREZONÁTORY

ZAKŘIVENÉ VLNOVODY

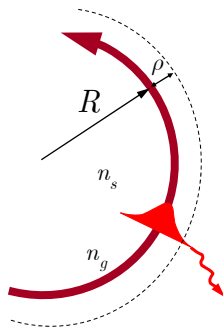
A

VYZAŘOVÁNÍ Z OHYBŮ

úře

ŠÍŘENÍ OPTICKÉHO ZÁŘENÍ V ZAKŘIVENÝCH VLNOVODECH

Každý zakřivený dielektrický vlnovod vyzařuje!

Fázová rychlost vlny lineárně roste s poloměrem; pro velké poloměry by překročila rychlost světla v substrátu. Odpovídající část přenášeného výkonu je vyzářena do okolí

$$v(r) = v(R + \rho) = \left(1 + \frac{\rho}{R}\right) v(R) \leq \frac{c}{n_s},$$

Záření „Čerenkovova typu“ („rychlá“ vlna). Pomocí poruchové metody je možno ukázat, že

$$\exp(i k_0 N z) = \exp(i k_0 N' z) \exp(-k_0 N'' z);$$

$$N = N' + i N'', \quad N'' > 0$$

$$N'' \approx 2 \frac{\sqrt{N^2 - n_s^2} (n_g^2 - N^2)}{k_0 N d (n_g^2 - n_s^2)} \exp \left[-\frac{2}{3} k_0 R \frac{(N^2 - n_s^2)^{3/2}}{n_s^2} \right]$$

úře

TEORIE ZAKŘIVENÝCH VLNOVODŮ

1. Metoda konformního zobrazení pro planární vlnovod

Přímý vlnovod: $\frac{\partial^2 E}{\partial x^2} + \frac{\partial^2 E}{\partial z^2} + k_0^2 n^2(x) E = 0$
 $E(x, z) = E(x) \exp(ik_0 N z)$

Zakřivený vlnovod:

$$\frac{\partial^2 E}{\partial x^2} + \frac{\partial^2 E}{\partial y^2} + k_0^2 n^2(r) E = 0$$

$$r = \sqrt{x^2 + y^2}, \quad x = r \cos \varphi, \quad y = r \sin \varphi$$

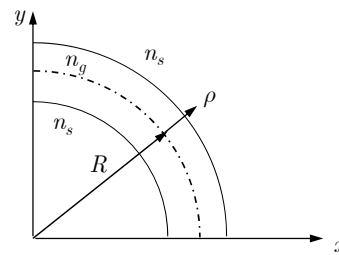
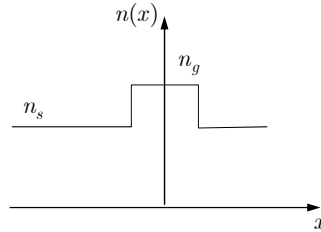
Komplexní proměnná $z = x + iy = r e^{i\varphi}$

Konformní zobrazení $w = u + iv$

$$w = u + iv = R \ln \frac{z}{R} = R \ln \frac{r}{R} + i R \varphi,$$

$$u = R \ln \frac{r}{R}, \quad v = R \varphi$$

$$\frac{r}{R} = \exp\left(\frac{u}{R}\right), \quad \varphi = \frac{v}{R}$$

Ute

METODA KONFORMNÍHO ZOBRAZENÍ

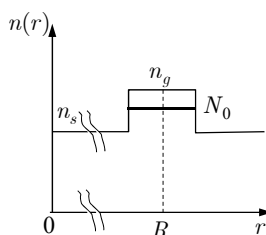
Konformní zobrazení transformuje vlnovou rovnici do tvaru $\frac{\partial^2 E}{\partial u^2} + \frac{\partial^2 E}{\partial v^2} + k_0^2 \underbrace{\frac{r^2}{R^2} n^2(r)}_{n_{eq}^2(u)} E = 0$

$$n_{eq}(u) = \frac{r}{R} n(r) = \exp\left(\frac{u}{R}\right) n\left[R \exp\left(\frac{u}{R}\right)\right] \dots \text{ekvivalentní profil přímého vlnovodu}$$

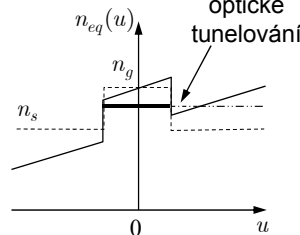
Ekvivalentní profil: $r = R + \rho, \quad \rho \ll R, \quad \frac{u}{R} = \ln \frac{r}{R} = \ln \frac{R + \rho}{R} \approx \frac{\rho}{R}, \quad u \approx \rho,$

$$\exp\left(\frac{u}{R}\right) \approx \exp\left(\frac{\rho}{R}\right) \approx 1 + \frac{\rho}{R}, \quad n_{eq}(u) \approx \left(1 + \frac{u}{R}\right) n\left[R\left(1 + \frac{u}{R}\right)\right] \approx \frac{r}{R} n(r)$$

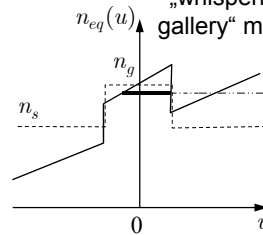
Původní profil

Ekvivalentní profil

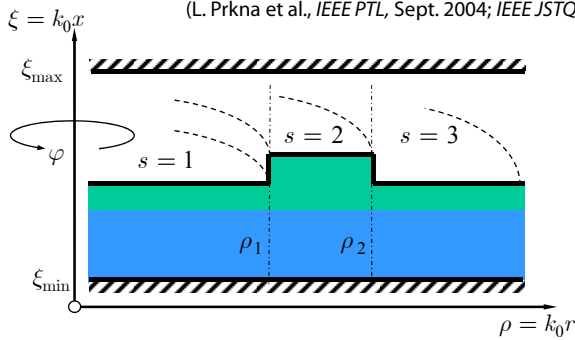
Silný ohyb: „whispering gallery“ mode

Ute

3D ANALÝZA ROTAČNĚ SYMETRICKÝCH ZAKŘIVENÝCH VLNOVODŮ

(L. Prkna et al., *IEEE PTL*, Sept. 2004; *IEEE JSTQE*, Jan. 2005)

Přístup velmi podobný jako u přímých vlnovodů; **radiální** závislost místo **laterální**.

Problém: **Cylické** funkce místo trigonometrických.

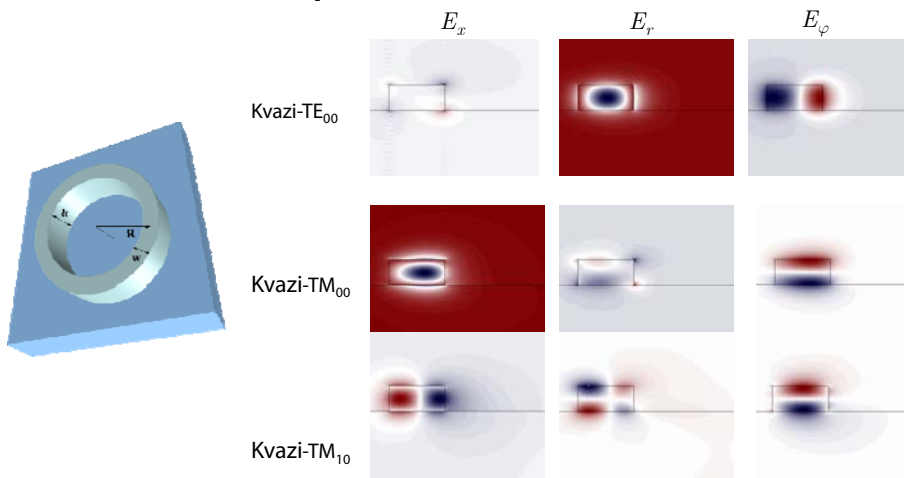
1. rozdělení struktury na radiálně homogenní úseky („řezy“), každý řez je považován za multivrstvu.
2. Pole v každém řezu je vyjádřeno pomocí TE a TM vidů multivrstvy.
3. Na rozhraní mezi řezy jsou aplikovány podmínky spojitosti tečných složek.
  - Žádná (nebo malá) diskretizace
  - Pole v každém řezu je popsáno analyticky

Uře

MIKROREZONÁTOR S VELKÝM KONTRASTEM

Si/SiO₂ prstencový mikrorezonátor,

$R = 2 \mu\text{m}$, $n_{\text{Si}} = 3.5$, $n_{\text{SiO}_2} = 1.45$, $n_a = 1$, $\lambda = 1.55 \mu\text{m}$, $h = 360 \text{ nm}$, $w = 500 \text{ nm}$.

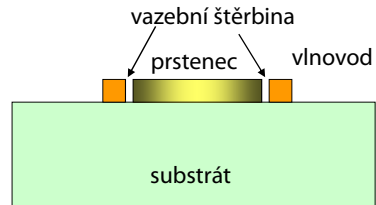

Uře

LATERÁLNÍ A VERTIKÁLNÍ VAZBA MEZI μ R A VLNOVODEM

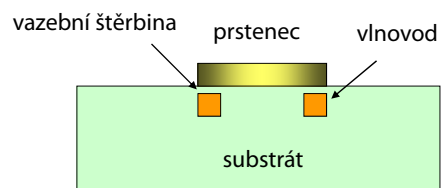
Laterální vazba

Jednostupňová litografie
kritická vazební štěrba
menší flexibilita
3D vektorové modelování
zadoucí

Vertikální vazba

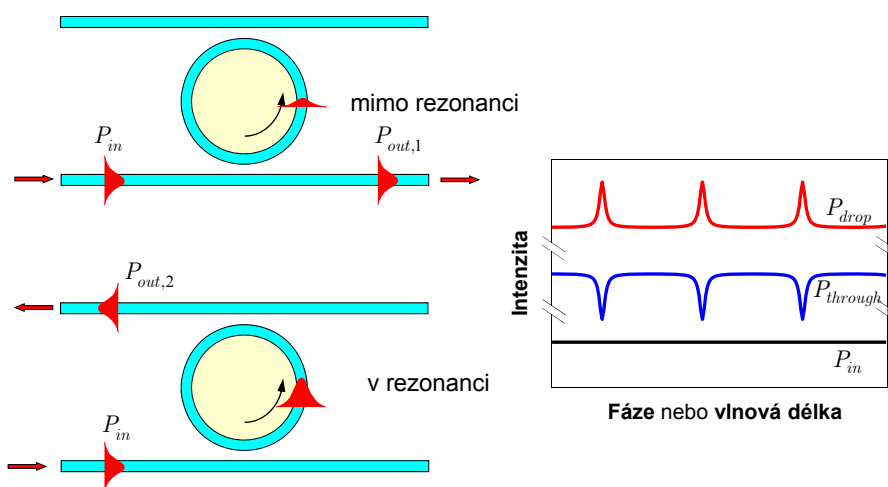
dvoustupňová litografie
lepší reprodukovatelnost
větší flexibilita
3D vektorové modelování
nezbytné

úře

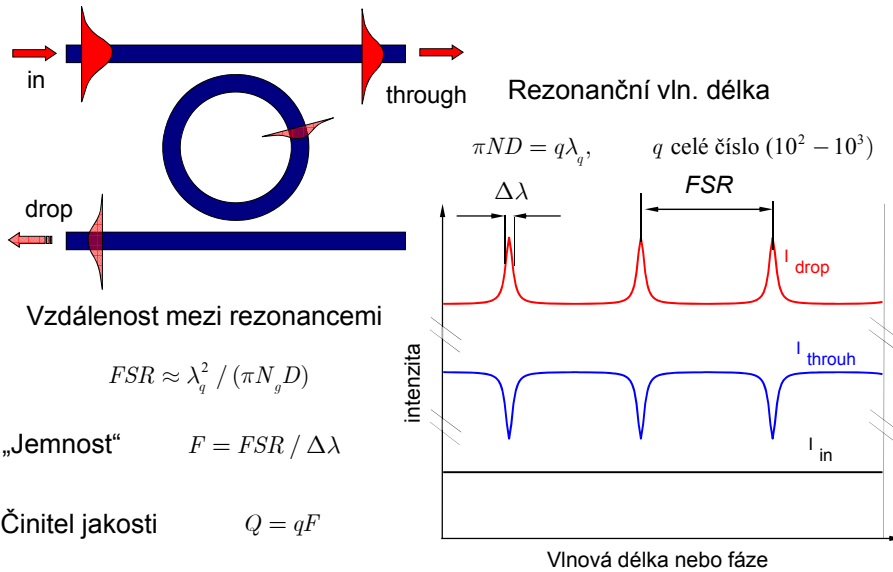
PRINCIP FUNKCE VLNOVODNÉHO MIKROREZONÁTORU

(≥ 1990 , B. E. Little *et al.*, MIT, Cambridge, USA)

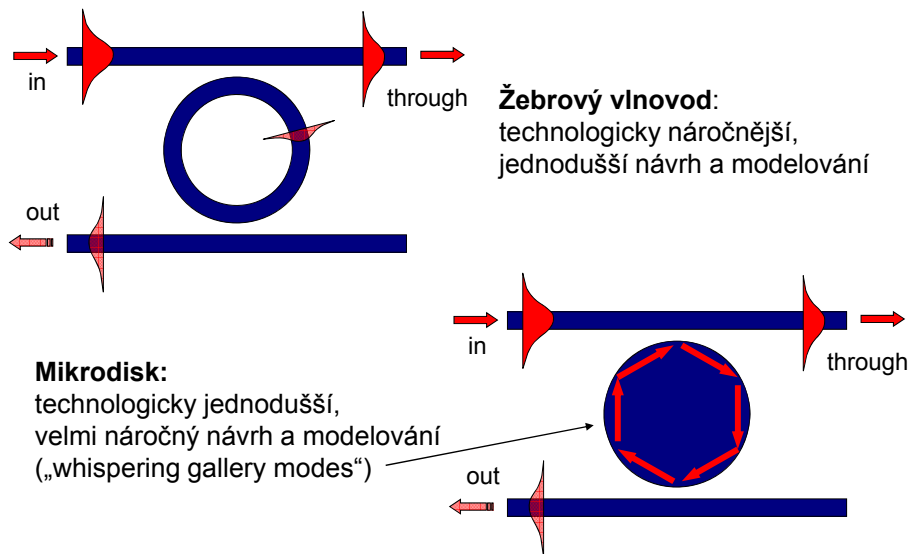
úře

Spektrální vlastnosti mikrorezonátoru

Uře

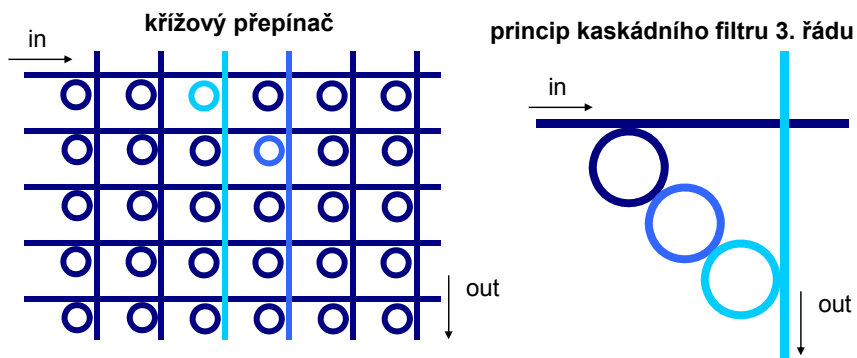
Žebrový vlnovod, nebo mikrodisk?

Uře

Mikrorezonátor jako stavební prvek integrovaných fotonických struktur

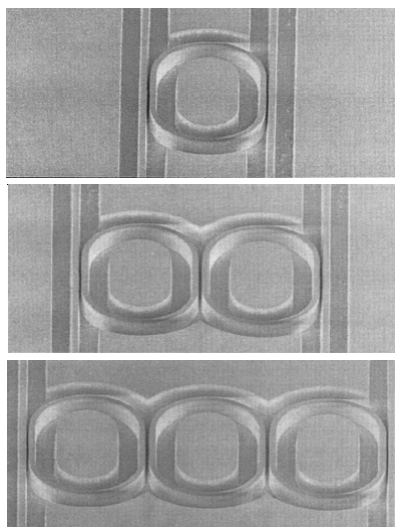
- Pasivní mikrorezonátor – **spektrální filtr, add-drop de/multiplexor**
- Syntéza tvaru spektrálních charakteristik – **kaskádní řazení mikrorezonátorů**
- Elektroopticky/termoopticky laditelný mikrorezonátor – **modulátor, přepínač ($\Delta f \approx 1$ GHz)**

Uře

Technologické aspekty

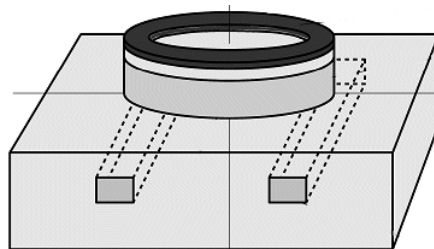
Laterální vazba mezi mikrorezonátorem a vlnovodem je velmi kritická:

MIT, Cambridge, 2000

$\text{Al}_{0,5}\text{Ga}_{0,5}\text{As-GaAs}$ systém
 šířka vlnovodů 0,42–0,62 μm
 šířka štěrbin 0,18–0,32 μm
 hloubka leptání 2 μm

Alternativa: **vertikální vazba**

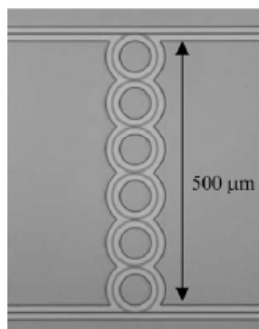
Uře

Vlnodné filtry na bázi mikrorezonátorů

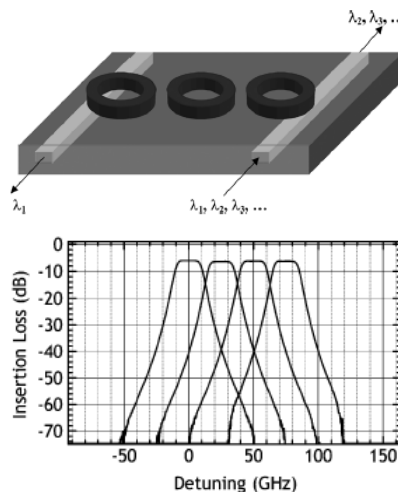
Příklad 1: Termoopticky laděný filtr vyšších řádů

Filtry 1. až 11. řádu, $\varnothing$ 72 μm
 $\text{SiO}_2/\text{Hydex}$ ($n_s = 1,45$, $n_g = 1,7$), $\varnothing \approx 50 \mu$
 ztráty na čipu $1 \div 1,5 \text{ dB}$

(Little Optics, Inc., PTL, Sept. 2004)

Termoopticky
 laděné
 spektrální
 charakteristiky
 filtru 5. řádu,
 $\Delta f = 25 \text{ GHz}$

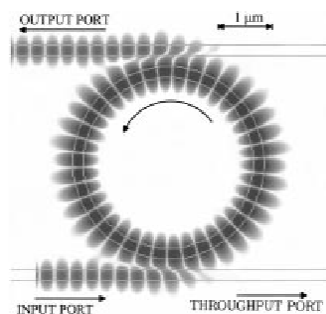
Life

Modelování a charakterizace mikrorezonátorů

„Klasický“ spektrální přístup: „mode solver“ + metoda vázaných vln

Numerický přístup: FDTD

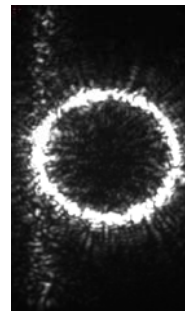
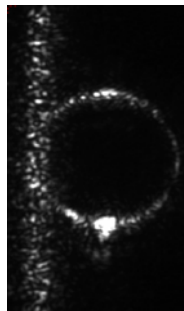
MIT, 1998, 2D FDTD model

U Twente, NL, 2000
 mikroskopický obraz
 mikrorezonátoru o $\varnothing 50 \mu\text{m}$,
 materiálový systém $\text{Si}/\text{SiO}_2/\text{Si}_3\text{N}_4$

off-resonance

on-resonance

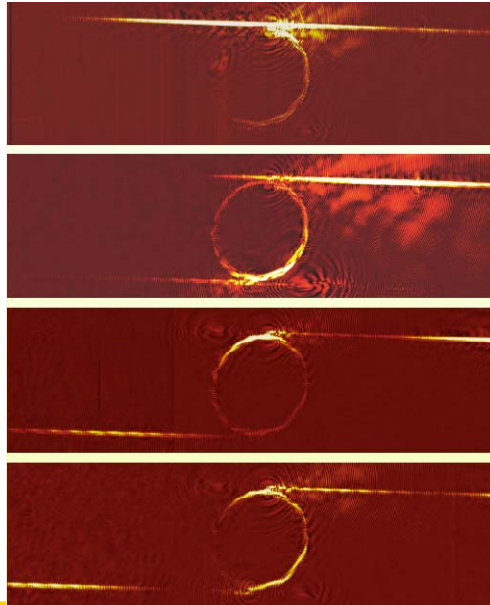
Life

Šíření femtosekundového impulsu v mikrorezonátoru

Experiment:
interferenční mikroskopie
blízkého pole,
Uni Twente, NL, 2003

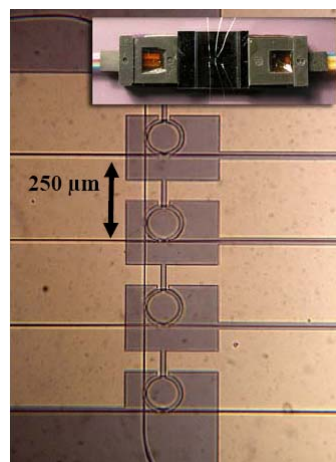
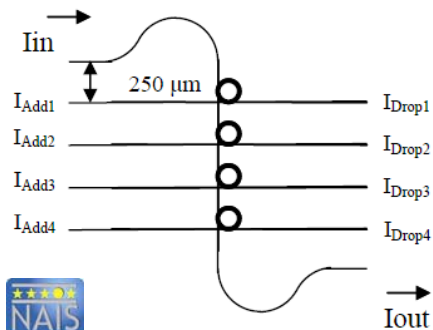
Délka impulsu ~ 80 fs,
vlnová délka ~ 800 nm
(Ti:safírový laser)

Ute

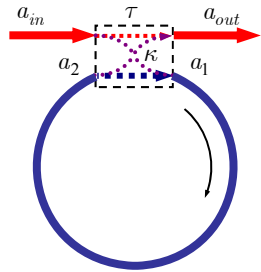
“Demonstrátor“ projektu NAIS

Rekonfigurovatelný demultiplexor
s termoopticky laděnými mikrorezonátory
(Realizace: University of Twente, NL,
systémové testy: Nortel, UK)

Ute

Nelineární šíření optického záření v mikrezonátoru: Kerrovská nelinearita → automodulace fáze

$$\begin{pmatrix} a_{out} \\ a_1 \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} \tau & \kappa \\ \kappa & \tau \end{pmatrix} \cdot \begin{pmatrix} a_{in} \\ a_2 \end{pmatrix}$$

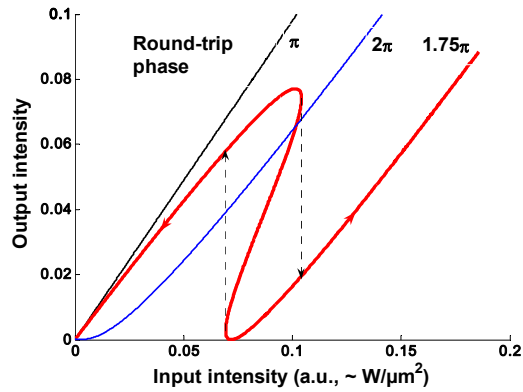
$$a_{in} = \frac{a_1 - \tau a_2}{\kappa},$$

$$a_{out} = \tau a_{in} + \kappa a_2$$

$$a_2 = a_1 b e^{i\phi_L} e^{i\phi_{NL}}$$

$$\phi_{NL} = -\gamma |a_1|^2 (1 - b^2) / (2 \ln b)$$

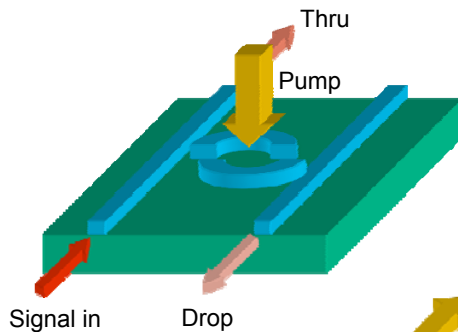
... nelineární změna fáze (automodulace)

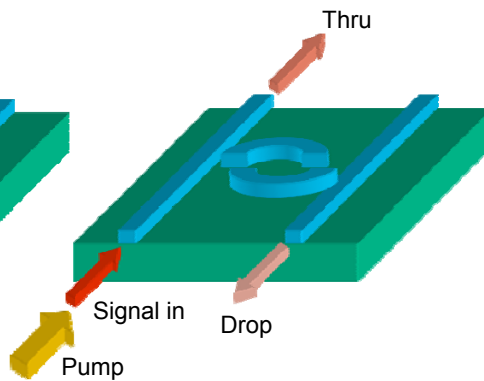
Uře

Jednoduchý model optického spínání v mikrezonátoru

Vertikální čerpání:
jednoduché, rychlé,
vhodné pro základní experiment

Vlnovodné čerpání:
rezonanční zesílení; pomalejší,
ale vhodné pro aplikace

Uře

Optické přepínání s využitím nelineární křížové fázové modulace v křemíkovém mikrozrezonátoru

Parametry:

Materiál: Sol (křemíkový vlnovod)
 Poloměr μR : 10 μm
 Příčné rozměry vlnovodů: 300×400 nm
 Nosná vln. délka signálu: 1545 nm
 Čerpací vlnová délka: 1577 nm
 Signálový impuls: gaussovský, $\tau_s \approx 5$ ps
 Čerpací impuls: gaussovský, $\tau_p \approx 5$ ps
 Špičkový čerpací výkon: $P_p \approx 2.5$ W

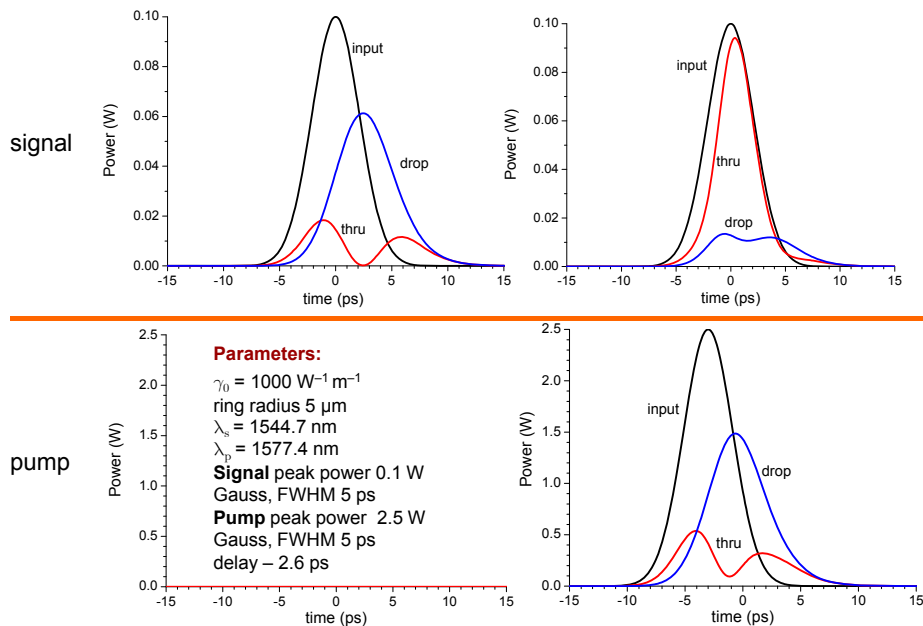
Jevy popisuje dvojice vzájemně vázaných nelineárních (Schrodingerových) rovnic (neuvažujeme dvoufotonovou absorpci a s ní spojené nábojové jevy)

$$\frac{\partial u_s(z,t)}{\partial z} - i\beta_{0,s}u_s + \beta_{1,s}\frac{\partial u_s}{\partial t} + i\frac{\beta_{2,s}}{2}\frac{\partial^2 u_s}{\partial t^2} - \frac{\beta_{3,s}}{6}\frac{\partial^3 u_s}{\partial t^3} + \dots = i\gamma_{0,s}u_s(|u_s|^2 + 2|u_p|^2) \quad \dots \text{signál}$$

$$\frac{\partial u_p(z,t)}{\partial z} - i\beta_{0,p}u_p + \beta_{1,p}\frac{\partial u_p}{\partial t} + i\frac{\beta_{2,p}}{2}\frac{\partial^2 u_p}{\partial t^2} - \frac{\beta_{3,p}}{6}\frac{\partial^3 u_p}{\partial t^3} + \dots = i\gamma_{0,p}u_p(2|u_s|^2 + |u_p|^2) \quad \dots \text{čerpaní}$$

Ute

Nelineární optické přepínání: časová závislost

Ute

Výhody a nevýhody vlnovodných struktur s mikrorezonátory

Výhody:

- Relativně velká variabilita realizovatelných funkcí
– spektrální filtr, modulátor, přepínač, laser(?), ...
- Technologická homogenita prvků s různými funkcemi
- Malé rozměry stavebních bloků (řádu 10 μm)

Nevýhody:

- Vysoká technologická náročnost
- Návrh a modelování vyžaduje nové metody
(3D, všesměrové šíření)
- Obtížnost účinné vazby na vláknové vlnovody
- Omezené technické parametry
(šířka pásma filtru, mezní frekvence modulátoru, ...)

Jedna z nevhodnějších technologií pro fotonické struktury s velkou hustotou integrace

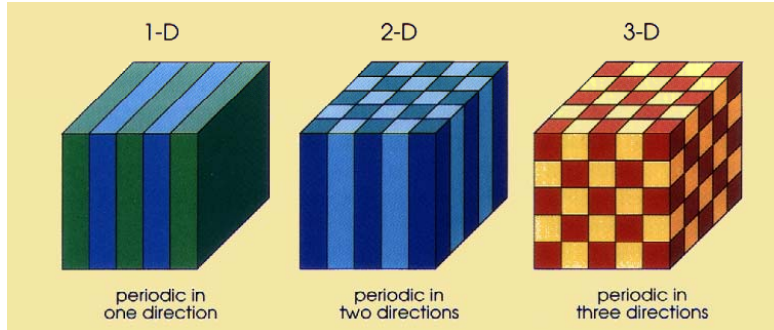
úře

FOTONICKÉ KRYSTALY A VLNOVODNÉ STRUKTURY

úře

Fotonické krystaly

1D, 2D nebo 3D periodické struktury s velkým kontrastem permitivity

- E. Yablonovitch: „Inhibited spontaneous emission in solid-state physics and electronics“, *Phys. Rev. Lett.*, vol. 58, pp. 2059–2062, 1987
- J. D. Joannopoulos *et al.*: *Photonic Crystals: molding the flow of light*, Princeton University Press 1995
- S. G. Johnson, J. D. Joannopoulos: *Photonic Crystals, The road from theory to practice*, Kluwer Academic Publishers 2003
- J.-M. Lourtioz *et al.*: *Photonic Crystals : Towards Nanoscale Photonic Devices*, Springer 2005

Uře

“Pohybové rovnice” pro elektrony a fotony v krystalech

Schrödingerova rovnice pro elektron v periodickém potenciálu:

$$\left[-\frac{\hbar^2}{2m_e} \Delta + V(\mathbf{r}) \right] \psi(\mathbf{r}) = E \psi(\mathbf{r}) \quad V(\mathbf{r} + \mathbf{a}) = V(\mathbf{r}) \quad K = \frac{2\pi}{|\mathbf{a}|}$$

$$\psi(\mathbf{r}) = \sum_m u_m(\mathbf{r}) e^{im\mathbf{K}\cdot\mathbf{r}}$$

periodický potenciál   vlnová funkce   energie fotonu   (Floquetova)-Blochova vlna,

Aproximativní (jednočásticové) přiblížení

“Vlnová rovnice” pro fotony v periodické permitivitě

$$\nabla \times \mathbf{E} = i\omega\mu_0 \mathbf{H}, \quad \nabla \times \mathbf{H} = -i\omega\varepsilon_0 \varepsilon(\mathbf{r}) \mathbf{E},$$

$$\nabla \times \left(\frac{1}{\varepsilon(\mathbf{r})} \nabla \times \mathbf{H}(\mathbf{r}) \right) = \left(\frac{\omega}{c} \right)^2 \mathbf{H}(\mathbf{r})$$

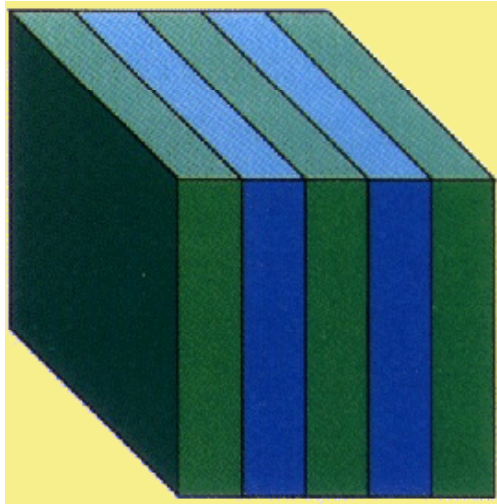
Přesná
 (“mnohočásticová”!)
teorie

Rovnice pro vlastní hodnoty energie fotonů a F-B funkce

Tento přístup je účinný, ale nebere v úvahu *disperzi permitivity*, $\varepsilon(\omega, \mathbf{r})$

Uře

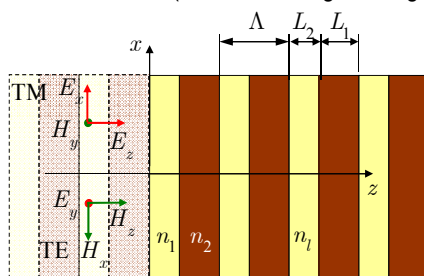
Periodická vrstevnatá struktura jako jednorozměrný fotonický krystal

Uč

Jednorozměrný fotonický krystal

Existence zakázaného pásu odvozená metodou přenosové matice
(fotonická analogie Kronigova - Penneyova modelu krystalu)

Normalizace souřadnic a vln. vektorů

$$\xi = k_0 x, \quad \zeta = k_0 z, \quad k_0 = 2\pi / \lambda$$

$$\mathbf{k}_l = k_0 (\gamma \mathbf{x}^0 + N_l \mathbf{z}^0), \quad l = 1, 2, \dots, L$$

$$\gamma^2 + N_l^2 = \varepsilon_l = \begin{cases} n_1^2 & \gamma - \text{příčná konst.} \\ n_2^2 & \text{šíření **stejná**} \end{cases}$$

konst. šíření

Elektromagnetické pole je popsáno
komplexními amplitudami $p_l(\zeta), q_l(\zeta)$

TE

$$\begin{aligned} E_{y,l}(x, z) &= \sqrt{2k_0 Z_0 / N_l} p_l(\zeta) e^{i\gamma \xi}, \\ H_{x,l}(x, z) &= -\sqrt{2k_0 Y_0 N_l} q_l(\zeta) e^{i\gamma \xi}, \\ H_{z,l}(x, z) &= \sqrt{2k_0 Y_0 / N_l} \gamma p_l(\zeta) e^{i\gamma \xi}, \end{aligned}$$

TM

$$\begin{aligned} H_{y,l}(x, z) &= \sqrt{2k_0 Y_0 \varepsilon_l / N_l} p_l(\zeta) e^{i\gamma \xi}, \\ E_{x,l}(x, z) &= \sqrt{2k_0 Z_0 N_l / \varepsilon_l} q_l(\zeta) e^{i\gamma \xi}, \\ E_{z,l}(x, z) &= -\sqrt{2k_0 Y_0 / (\varepsilon_l N_l)} \gamma p_l(\zeta) e^{i\gamma \xi}, \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} Z_0 &= \sqrt{\frac{\mu_0}{\varepsilon_0}}, \\ Y_0 &= \sqrt{\frac{\varepsilon_0}{\mu_0}} \end{aligned}$$

Uč

Elektromagnetické Floquetovy – Blochovy vidy

Průchod l -tou vrstvou je popsán přenosovou maticí $\mathbf{A}_l$ $\begin{pmatrix} p_l(\zeta + \Delta\zeta) \\ q_l(\zeta + \Delta\zeta) \end{pmatrix} = \mathbf{A}_l \cdot \begin{pmatrix} p_l(\zeta) \\ q_l(\zeta) \end{pmatrix}$, $\mathbf{A}_l = \begin{pmatrix} \cos N_l \Delta\zeta & i \sin N_l \Delta\zeta \\ i \sin N_l \Delta\zeta & \cos N_l \Delta\zeta \end{pmatrix}$,

průchod rozhraním $l \rightarrow l+1$ a $l+1 \rightarrow l$ je popsán maticemi

$${}^{l+1,l} \mathbf{A} = \begin{pmatrix} \rho & 0 \\ 0 & 1/\rho \end{pmatrix}, \quad \rho = \sqrt{N_{l+1}/N_l} \quad \text{pro TE polarizaci a}$$

$${}^{l,l+1} \mathbf{A} = \begin{pmatrix} 1/\rho & 0 \\ 0 & \rho \end{pmatrix}, \quad \rho = \sqrt{N_{l+1}\epsilon_l/N_l\epsilon_{l+1}} \quad \text{pro TM polarizaci.}$$

Přenosová matice jedné celé periody je ${}^{\Lambda} \mathbf{A} = {}^{12} \mathbf{A} \cdot \mathbf{A}_2 \cdot \dots \cdot {}^{21} \mathbf{A} \cdot \mathbf{A}_1$.

Floquetův-Blochův „vid“ je vlastní funkce přenosové matice jedné periody ${}^{\Lambda} \mathbf{A}$,

$${}^{\Lambda} \mathbf{A} \cdot \begin{pmatrix} p_1^F \\ q_1^F \end{pmatrix} = s \begin{pmatrix} p_1^F \\ q_1^F \end{pmatrix}, \quad s = \exp(i\varphi^F), \quad \varphi^F = k^F \Lambda, \quad k^F \text{ je konstanta šíření F-B vidu.}$$

k^F je určen až na aditivní konstantu $K = 2\pi/\Lambda$: $\exp(ik^F \Lambda) = \exp[i(k^F + K)\Lambda]$

Proto stačí určit k^F v intervalu $-K/2 < k^F \leq K/2 \Rightarrow$ první Brillouinova zóna.

Uč

Vlastní hodnoty a fotonický zakázaný pás

Označme $\Lambda = L_1 + L_2$, $\varphi_1 = k_0 N_1 L_1$, $\varphi_2 = k_0 N_2 L_2$,

matice ${}^{\Lambda} \mathbf{A}$ má pak vlastní čísla

$$s = \cos \varphi_1 \cos \varphi_2 - \frac{1}{2} \left(\rho^2 + \frac{1}{\rho^2} \right) \sin \varphi_1 \sin \varphi_2 \pm \sqrt{\left[\cos \varphi_1 \cos \varphi_2 - \frac{1}{2} \left(\rho^2 + \frac{1}{\rho^2} \right) \sin \varphi_1 \sin \varphi_2 \right]^2 - 1}.$$

FB vid se „šíří“, jen pokud $|s| = 1$, t.j., pokud

$$\left| \cos \varphi_1 \cos \varphi_2 - \frac{1}{2} \left(\rho^2 + \frac{1}{\rho^2} \right) \sin \varphi_1 \sin \varphi_2 \right| \leq 1.$$

Normovaná konstanta šíření je pak

$$k^{F'} = \frac{k^F}{K/2} = \frac{1}{\pi} \arccos \left[\cos \left(\frac{\omega}{c} N_1 L_1 \right) \cos \left(\frac{\omega}{c} N_2 L_2 \right) - \frac{1}{2} \left(\rho^2 + \frac{1}{\rho^2} \right) \sin \left(\frac{\omega}{c} N_1 L_1 \right) \sin \left(\frac{\omega}{c} N_2 L_2 \right) \right].$$

$$\text{Pokud } \left| \cos \varphi_1 \cos \varphi_2 - \frac{1}{2} \left(\rho^2 + \frac{1}{\rho^2} \right) \sin \varphi_1 \sin \varphi_2 \right| > 1,$$

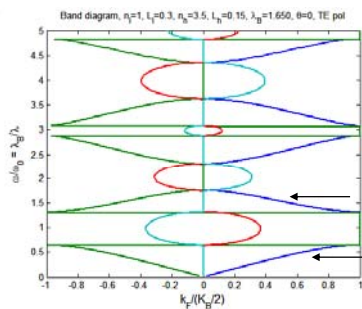
k^F je komplexní, a vlna se nemůže šířit podél nekonečně dlouhého krystalu.

Tak vzniká **fotonický zakázaný pás**.

Uč

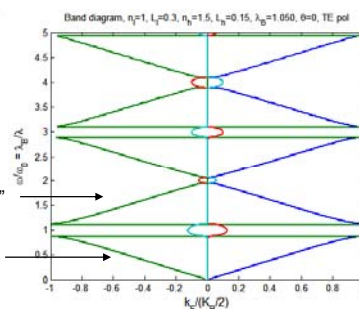
Pásová struktura jednorozměrného krystalu

$n_1 = 1$
 $n_2 = 3.5$
 $\theta = 0^\circ$

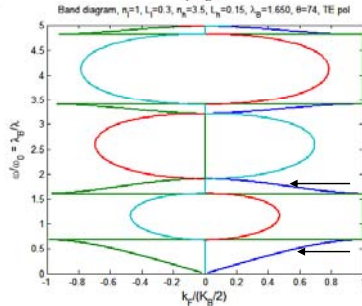

$n_1 = 1$
 $n_2 = 1.5$
 $\theta = 0^\circ$

“vodivostní”
pás
“valenční”

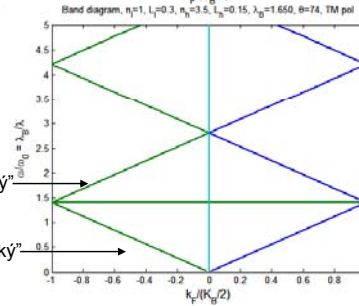

TE
 $\theta = 74^\circ$

TM
 $\theta = 74^\circ$

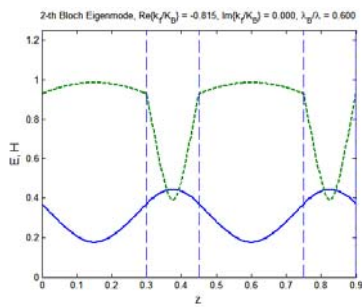
“vzduchový”
pás
“dielektrický”

Elektromagnetické Floquetovy – Blochovy vlny

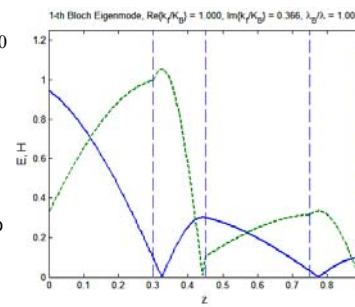
$n_1 = 1$
 $n_2 = 3.5$
 $\lambda_B / \lambda = 0.6$

“dielektř.”
pás

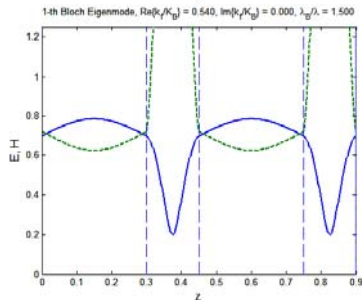
$\lambda_B / \lambda = 1.0$

uvnitř
zakázaného
pásu

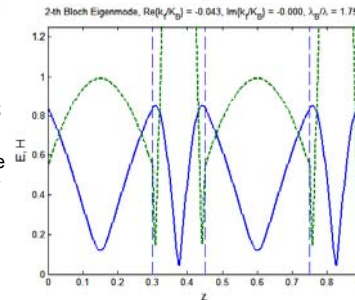

$\lambda_B / \lambda = 1.5$

“vzduch.”
pás

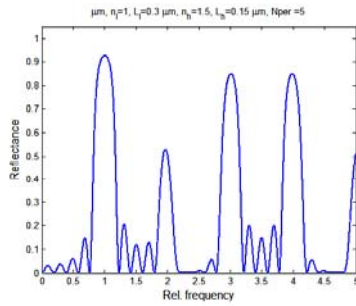
$\lambda_B / \lambda = 1.75$
blízko okraje
Brillouinovy
zóny

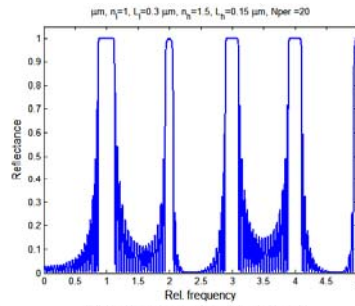

Spektrální reflektance

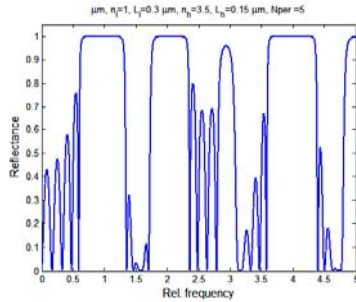
$n_1 = 1$
 $n_2 = 1.5$
 $n_{per} = 5$
 nízký kontrast, málo period

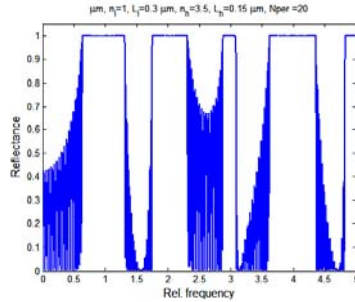
$n_1 = 1$
 $n_2 = 1.5$
 $n_{per} = 20$
 nízký kontrast, víc period

$n_1 = 1$
 $n_2 = 3.5$
 $n_{per} = 5$
 velký kontrast, málo period

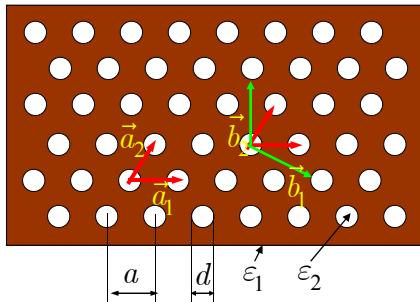
$n_1 = 1$
 $n_2 = 3.5$
 $n_{per} = 20$
 velký kontrast, více period

Fotonické krystaly odpovídají často spíše „nanokrystalům“

Dvozměrné „fotonické krystaly“

Periodické uspořádání otvorů;
Blochův – Floquetův teorém

$$\begin{cases} E_z \\ H_z \end{cases} = u_{\mathbf{k}}(\mathbf{r}_{\parallel}) e^{i\mathbf{k}\cdot\mathbf{r}_{\perp}} e^{i\mathbf{G}\cdot\mathbf{r}_{\parallel}}$$

$$u_{\mathbf{k}}(\mathbf{r}_{\parallel}) = u_{\mathbf{k}}(\mathbf{r}_{\parallel} + \mathbf{r}_1) = u_{\mathbf{k}}(\mathbf{k}_{\parallel} + \mathbf{a}_2)$$

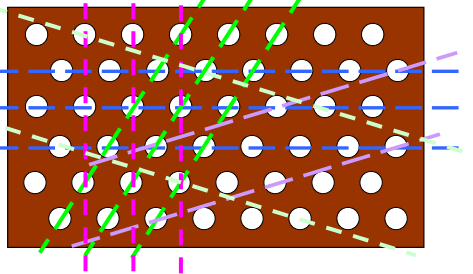
$$\mathbf{G} = m\mathbf{b}_1 + n\mathbf{b}_2; m, n \text{ celé}$$

Elementární vektory prostorové mřížky

$$\mathbf{a}_1 = (a, 0); \quad \mathbf{a}_2 = (a/2, \sqrt{3}a/2)$$

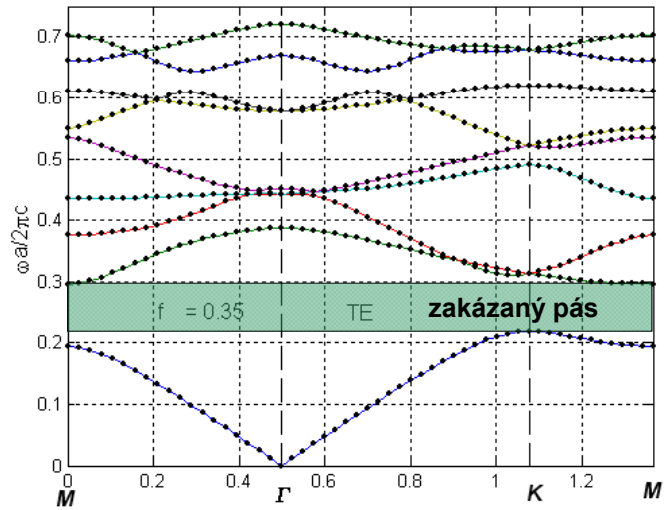
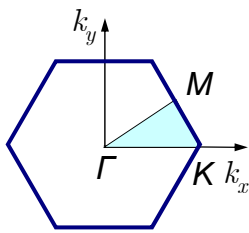
Elementární vektory reciproké mřížky

$$\mathbf{b}_1 = \left(\frac{1}{a}, \frac{1}{a\sqrt{3}} \right), \quad \mathbf{b}_2 = \left(0, \frac{2}{a\sqrt{3}} \right)$$

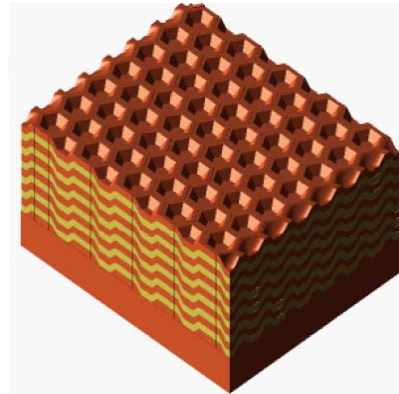
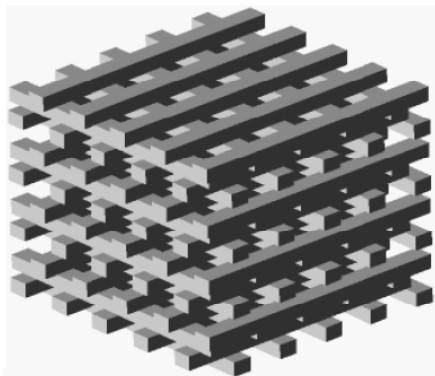
Pásový diagram energií fotonů 2D krystalu s trojúhelníkovou mřížkou

první
Brillouinova
zóna
prostoru
vlnových vektorů

Ute

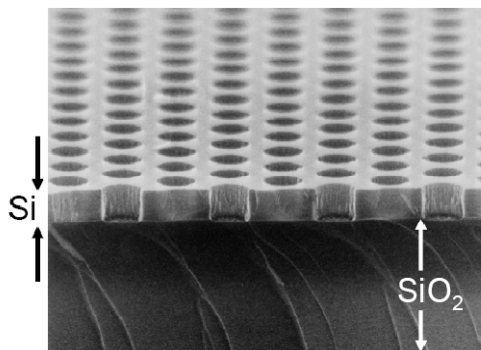
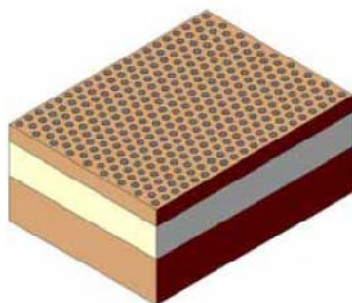
Příklady trojdimenzionálních fotonických krystalů

Ute

„2.5-dimenzionální“ fotonické krystaly:

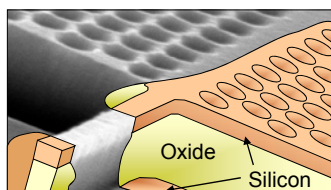
2D periodická struktura + „vlnovodná“ lokalizace ve 3. dimenzi

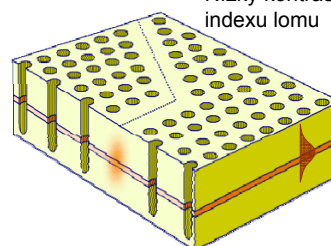
Uře

Fotonické krystaly × vlnovody

1. 2D fotonický krystal + vertikální vlnovod

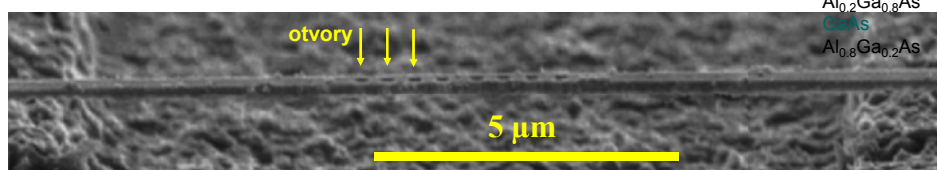

Vysoký kontrast indexu lomu

Nízký kontrast indexu lomu

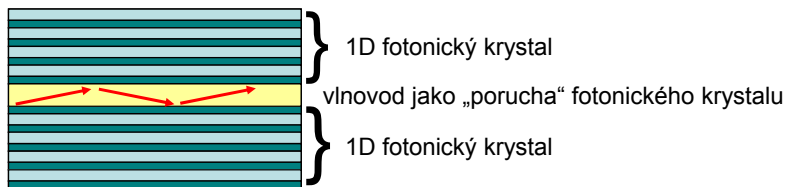
2. Čárový 2D dielektrický vlnovod s 1D „fotonickým krystalem“

$\text{Al}_{0.2}\text{Ga}_{0.8}\text{As}$
 GaAs
 $\text{Al}_{0.8}\text{Ga}_{0.2}\text{As}$

Uře

Vlnovody v 1D fotonickém krystalu

Princip znám od 80. let jako „braggovský vlnovod“
(antiresonant reflecting optical waveguide, ARROW)

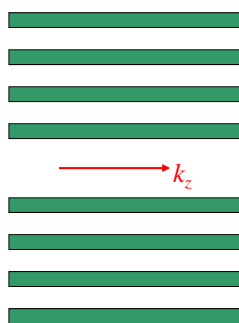
Rozdíly ARROW vlnovodu vůči konvenčnímu vlnovodu:

1. pro příušný úhel dopadu vlny **musí** existovat **zakázaný pás**
2. počet period musí být dostatečný, jinak vzniká **útlum vytékáním** („tunelováním“); v krystalu konečných rozměrů existují **pouze vytékající vlny** s komplexní konstantou šíření

Uře

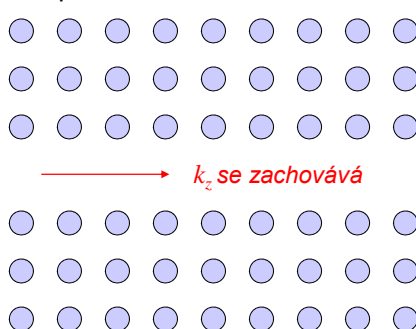
Vlnovod ve fotonickém krystalu

Braggovský vlnovod
(ARROW waveguide)

Spojité hodnoty k_z

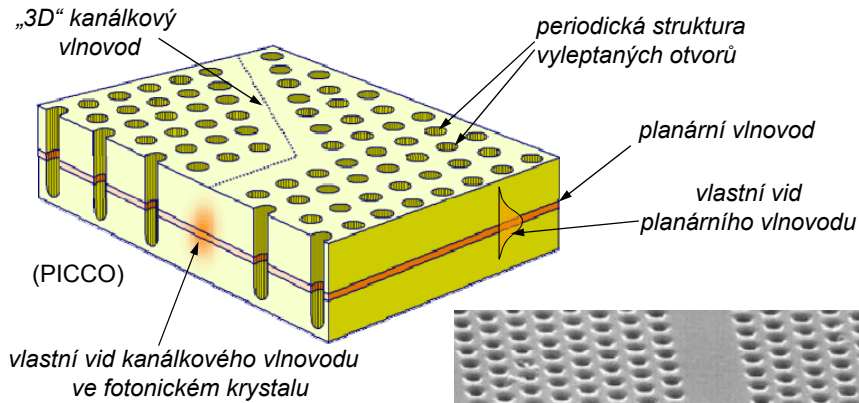
„Čárový defekt“ jako vlnovod
1D periodicitu →

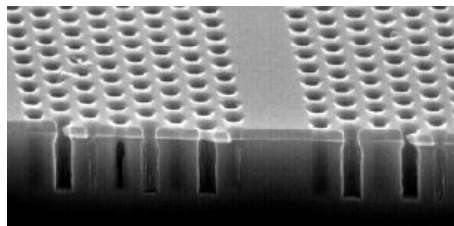
Diskrétní hodnoty $k_z \Rightarrow$
FB módy

Uře

Realizace 2D fotonických krystalů: 2D krystal v planárním vlnovodu

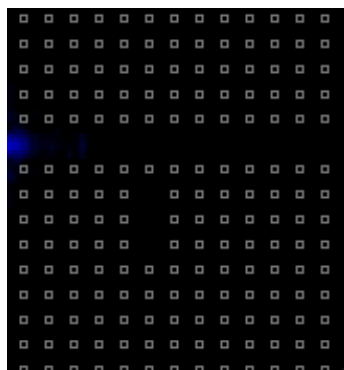

Zásadní problém:
ztráty vyzařováním
z roviny vlnovodu

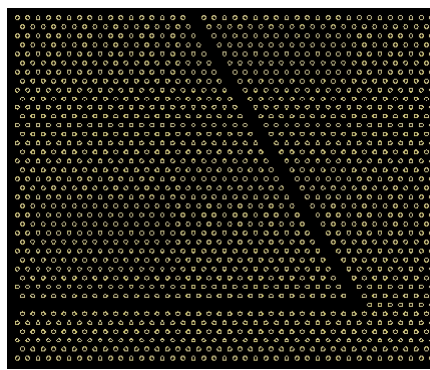

Ute

Numerické modelování šíření vln ve fotonických krystalech

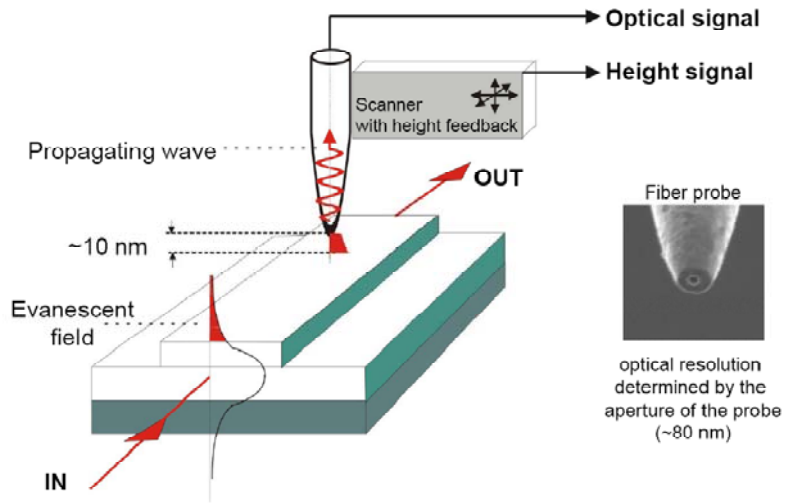
Buzení mikrodutiny
ve fotonickém krystalu
femtosekundovým impulsem
(FDTD, Uni Twente, NL)

Šíření femtosekundového impulzu
vlnovodným ohybem ve fotonickém
krystalu (**F. Lederer et al.**,
Friedrich-Schiller-Universität Jena, D)

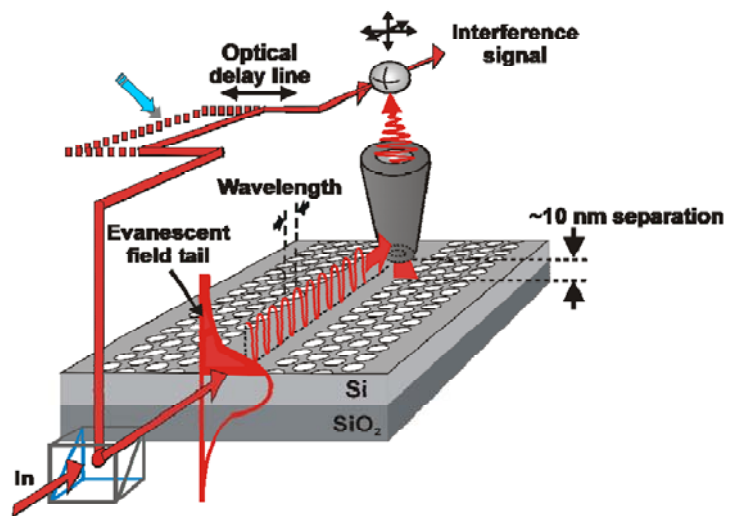
Ute

Měření blízkého pole skanovacím optickým mikroskopem

Life

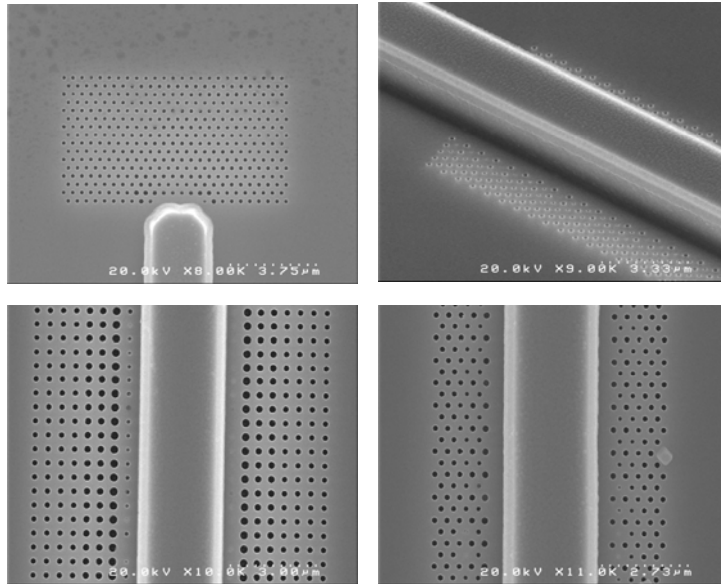
Interferometrické měření s fázovým kontrastem

Life

2D fotonické krystaly jako zrcadla polovodičových laserů

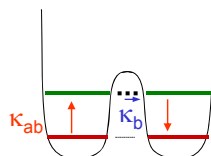
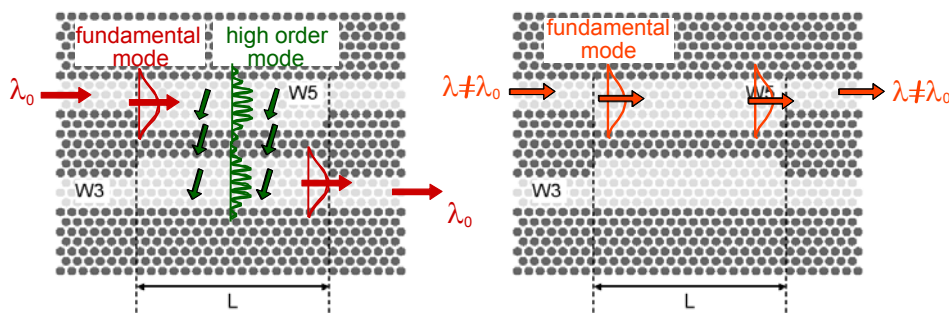
(Alcatel, 2002-3)

Ure

Principle of the add-drop filter

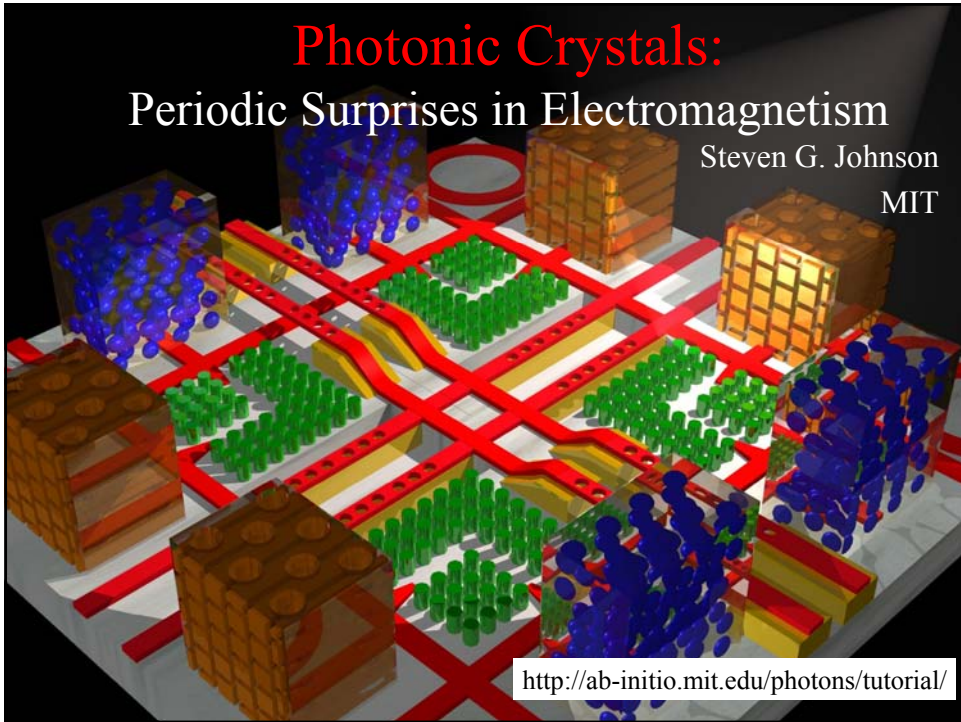
EPP France, H. Benisty, Segolene Olivier

- DIRECTIONAL and SELECTIVE coupler
- no bend needed

Ure

PLAZMONIKA

Povrchové plazmony v integrované optice

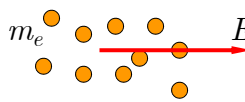
Typické aplikace:

1. vlnovodné polarizátory
2. SPR senzory
3. vlnovodné struktury využívající povrchové plazmony (plazmonika)

Uře

Permitivita kovu (Drudeho model)

„volný“ elektronový plyn v elektromagnetickém poli

The diagram shows a cluster of orange dots representing electrons. A red arrow labeled 'E' points to the right, indicating the direction of the electric field. The label 'm_e' is placed to the left of the dots.

Pohybová rovnice: $-m_e \ddot{x} - m_e \gamma \dot{x} - eE = 0$

Pro harmonické pole $E = E_0 \exp(-i\omega t)$

získáme ustálené řešení: $x_0 = \frac{-eE_0}{m_e \omega^2 + im_e \gamma \omega}$

Polarizace: $P_0 = -n_e e x_0 = \frac{-e^2 n_e}{m_e \omega^2 + im_e \gamma \omega} E_0 = \epsilon_0 \chi E_0$

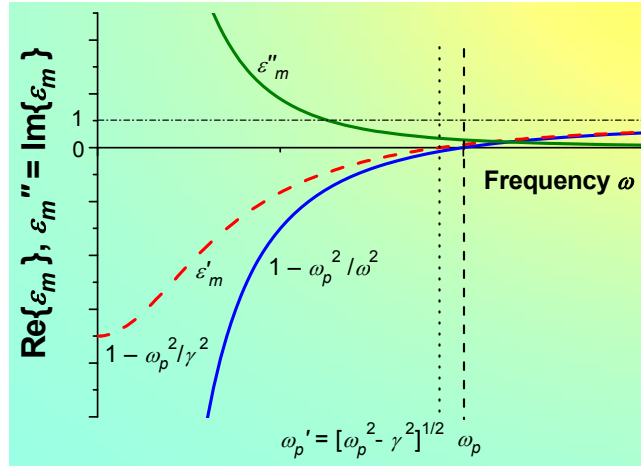
Permitivita: $\epsilon_m = 1 + \chi = 1 - \frac{e^2 n_e / (m_e \epsilon_0)}{\omega^2 + i\gamma \omega} = 1 - \frac{\omega_p^2}{\omega^2 + i\gamma \omega}$

Plazmová frekvence $\omega_p = e \sqrt{\frac{n_e}{m_e \epsilon_0}}$

Uře

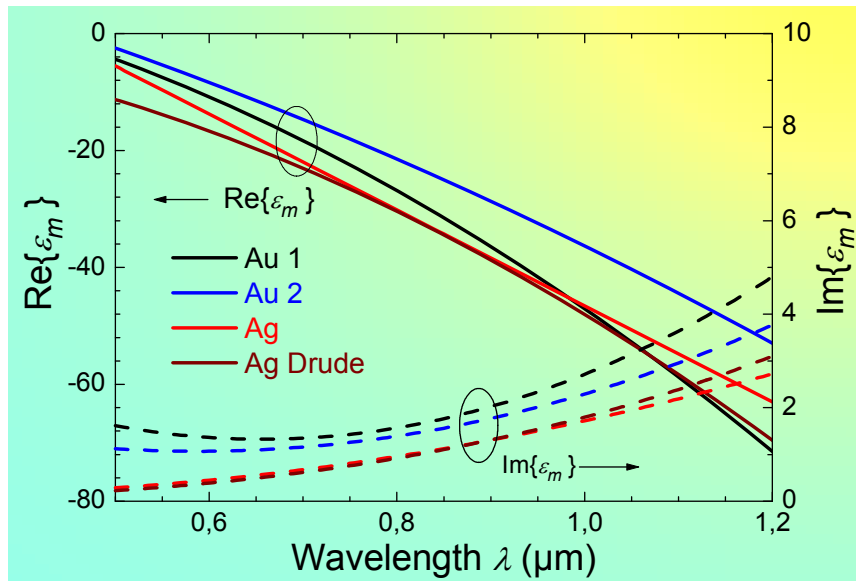
Disperze kovu (Drudeho model)

$$\varepsilon_m = \varepsilon'_m + i\varepsilon''_m = 1 - \frac{\omega_p^2}{\omega^2 + \gamma^2} + i \frac{\omega_p^2 \gamma}{\omega(\omega^2 + \gamma^2)}$$

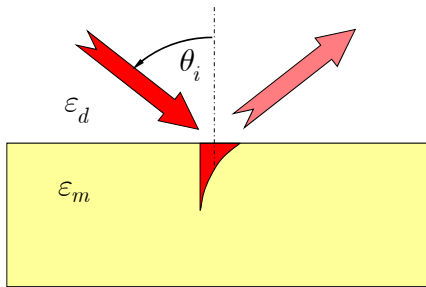
Ute

Disperze kovu (experimentální data)

Ute

Odraz optického záření od rozhraní s kovem

$$R^{TE} = \frac{\sqrt{\varepsilon_d - N^2} - \sqrt{\varepsilon_m - N^2}}{\sqrt{\varepsilon_d - N^2} + \sqrt{\varepsilon_m - N^2}}$$

$$R^{TM} = \frac{\frac{\sqrt{\varepsilon_d - N^2} - \sqrt{\varepsilon_m - N^2}}{\varepsilon_m} - \frac{\sqrt{\varepsilon_d - N^2} - \sqrt{\varepsilon_m - N^2}}{\varepsilon_d}}{\frac{\sqrt{\varepsilon_d - N^2} - \sqrt{\varepsilon_m - N^2}}{\varepsilon_m} + \frac{\sqrt{\varepsilon_d - N^2} - \sqrt{\varepsilon_m - N^2}}{\varepsilon_d}}$$

$$N = \sqrt{\varepsilon_d} \sin \theta_i$$

Pro **reálná** $\varepsilon_m < 0$,

$$\sqrt{\varepsilon_m - N^2} = i\sqrt{N^2 - \varepsilon_m}$$

$$\text{and } |R^{TE}| = |R^{TM}| = 1.$$

Pro **komplexní** ε_m ,

$$|R^{TE}| < 1, |R^{TM}| < 1.$$

UČE

Povrchová plazmová vlna

(povrchový plazmon-polariton, **povrchový plazmon**)

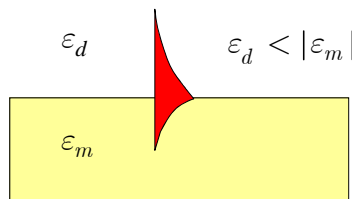
Vzájemně vázaná elektromagnetická a nábojová **povrchová vlna**
localizovaná na rozhraní mezi dielektrikem a kovem

Pól $R(N^2) \Rightarrow N^2$ povrchové vlny

TE: $\sqrt{\varepsilon_d - N^2} + \sqrt{\varepsilon_m - N^2} = 0$ neexistuje řešení

TM: $\varepsilon_m \sqrt{\varepsilon_d - N^2} + \varepsilon_d \sqrt{\varepsilon_m - N^2} = 0$ **povrchový plazmon**

$$N_{SP} = \sqrt{\frac{\varepsilon_d \varepsilon_m}{\varepsilon_d + \varepsilon_m}}$$

UČE

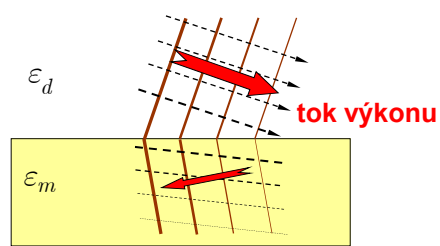
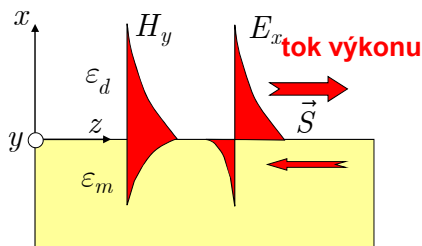
Rozložení pole povrchového plazmonu

$$H_y(x, z) = H_0 e^{ik_0 N z} \begin{cases} e^{-k_0 \sqrt{N^2 - \epsilon_d} x}, & x > 0 \\ e^{k_0 \sqrt{N^2 - \epsilon_m} x}, & x < 0 \end{cases} \quad \begin{cases} 1/k_0 \sqrt{N^2 - \epsilon_d} = 265 \text{ nm} \\ 1/k_0 \sqrt{N^2 - \epsilon_m} = 26 \text{ nm} \end{cases}$$

$$E_x(x, z) = Z_0 N H_0 e^{ik_0 N z} \begin{cases} \frac{1}{\epsilon_d} e^{-k_0 \sqrt{N^2 - \epsilon_d} x}, & x > 0 \\ \frac{1}{\epsilon_m} e^{k_0 \sqrt{N^2 - \epsilon_m} x}, & x < 0 \end{cases}$$

Pro $\gamma = 0$, $\text{Im}\{N\} = 0$

Pro $\gamma > 0$, $\text{Im}\{N\} > 0$

Ute

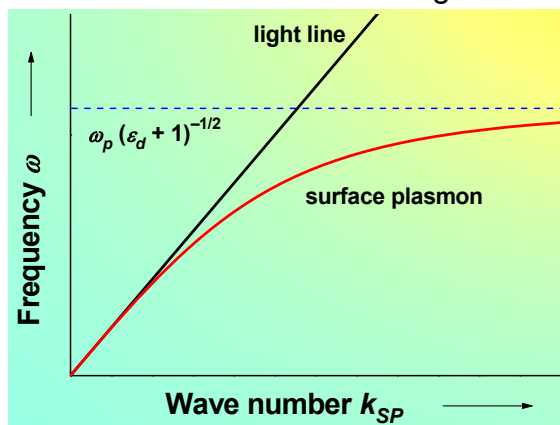
Disperzní vlastnosti povrchového plazmonu

Pro $\gamma = 0$, $\omega < \omega_p / \sqrt{(\epsilon_d + 1)}$

$$k_{SP} = \frac{\omega}{c} N_{SP} = \frac{\omega n_d}{c} \sqrt{\frac{\omega_p^2 - \omega^2}{\omega_p^2 - \omega^2 (\epsilon_d + 1)}}$$

“light line”

faktor < 1

$$\text{Re}\{N_{SP}\} > n_d \Rightarrow$$

PP je **pomalá vlna**

nemůže být excitována
zářením z dielektrika

Ute

Vidy vlnodů s PP

Metoda příčné rezonance

i. vrstevnatá struktura – metoda přenosových matic

$$\begin{pmatrix} H_{y,j}(\pm d_j) \\ -iE_{z,j}(\pm d_j) \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} \cos \gamma_j d_j & \pm (\varepsilon_j / \gamma_j) \sin \gamma_j d_j \\ \mp (\gamma_j / \varepsilon_j) \sin \gamma_j d_j & \cos \gamma_j d_j \end{pmatrix} \begin{pmatrix} H_{y,j}(0) \\ -iE_{z,j}(0) \end{pmatrix}$$

$$\gamma_j = k_0 \sqrt{\varepsilon_j - N^2}$$

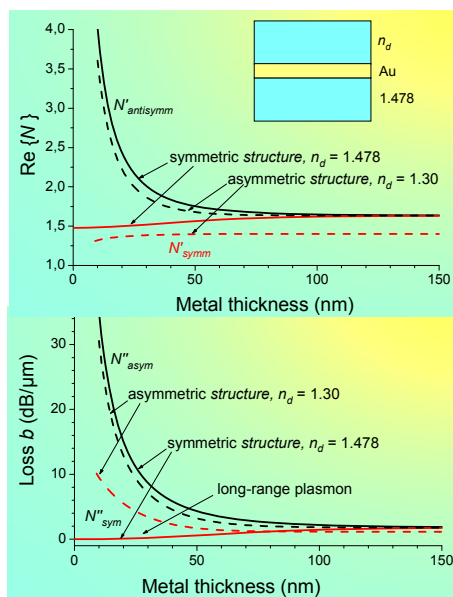
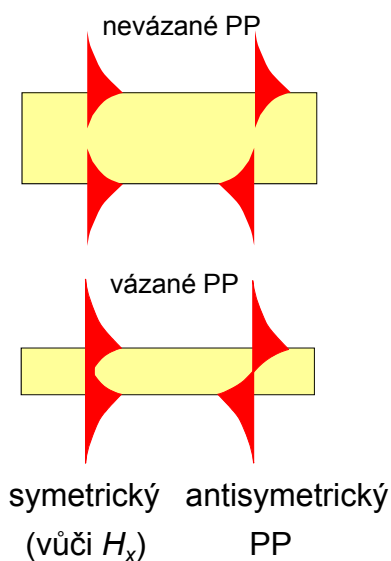
ii. difúzní vlnovody: metoda příčné immitance
(Riccatiho rovnice, integrace metodou Rungeho a Kutty)

$$\frac{1}{k_0} \frac{dv}{dx} = -\frac{\varepsilon(x) - N^2}{\varepsilon(x)} - v^2 \quad v(x) = \frac{1}{k_0 \varepsilon(x)} \frac{1}{H_y(x)} \frac{dH_y}{dx} = -i \sqrt{\frac{\varepsilon_0}{\mu_0}} \frac{E_z(x)}{H_y(x)}$$

$$\frac{1}{k_0} \frac{dH_y}{dx} = v(x) \varepsilon(x) H_y \quad \text{normovaná příčná impedance}$$

UČE

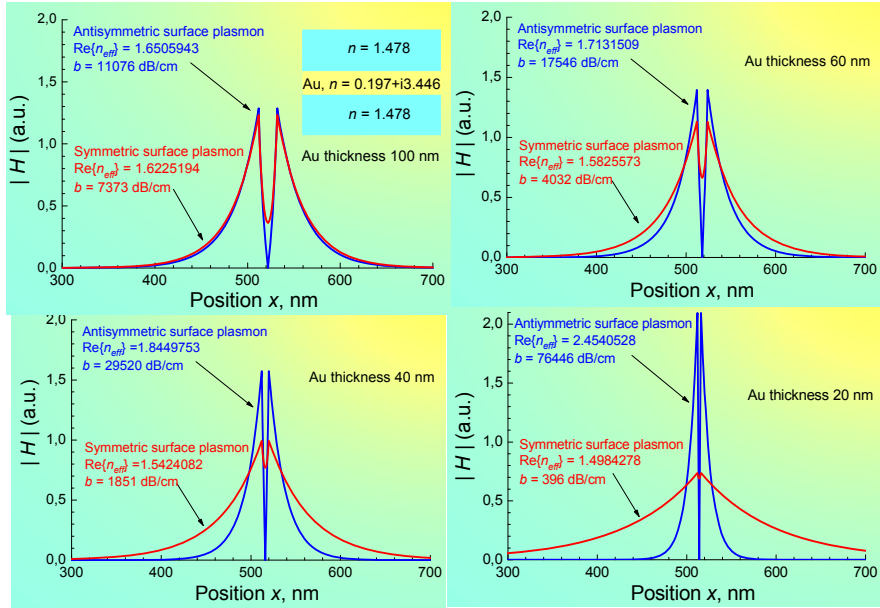
Povrchové plazmony na kovové vrstvě

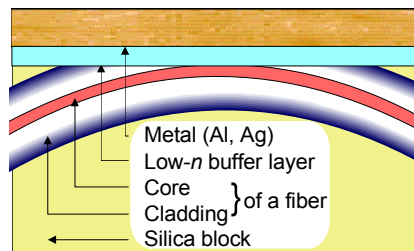
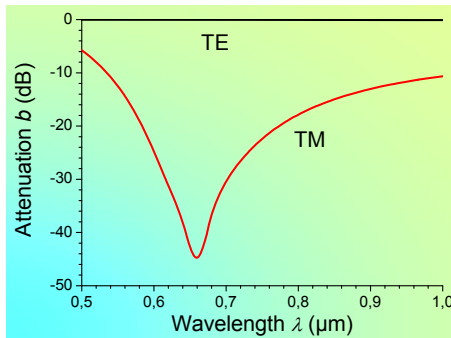
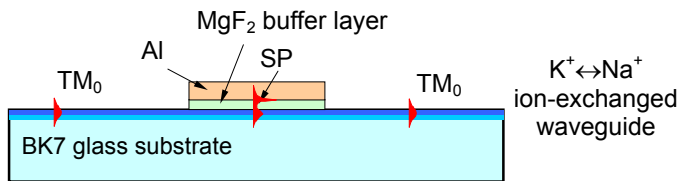
UČE

Rozložení polí PP na kovových vrstvách

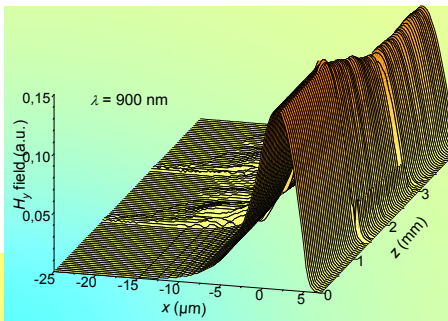
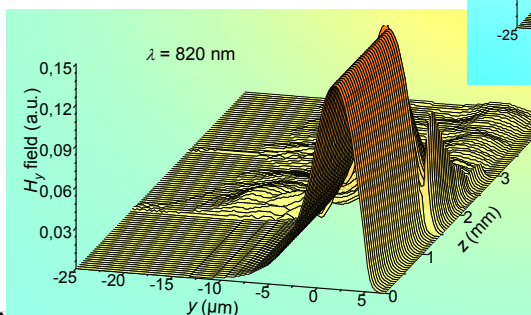
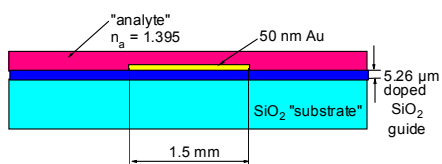
Závislost na tloušťce kovové vrstvy

Vlnodný polarizátor založený na rezonanční excitaci PP

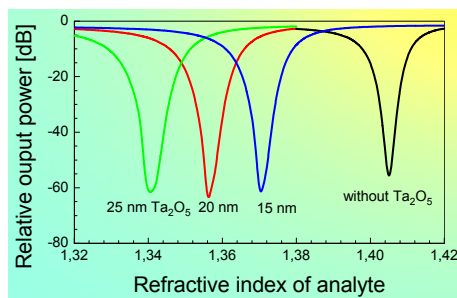
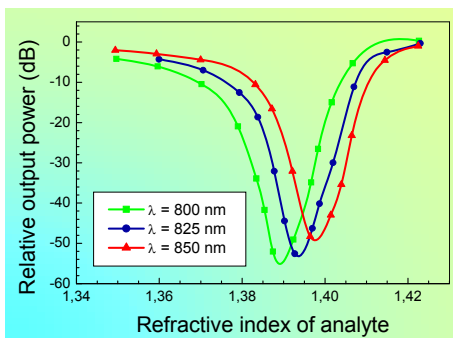
Rozložení optického záření ve vlnovodu s úsekem, na němž se může šířit PP

Průchod optického záření senzorem s PP

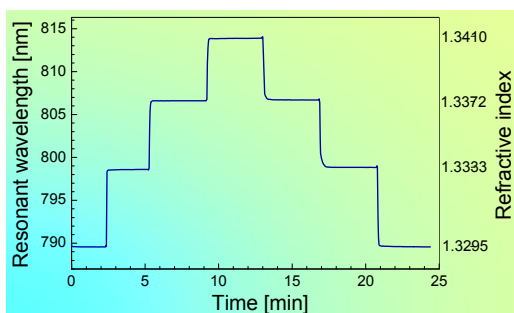
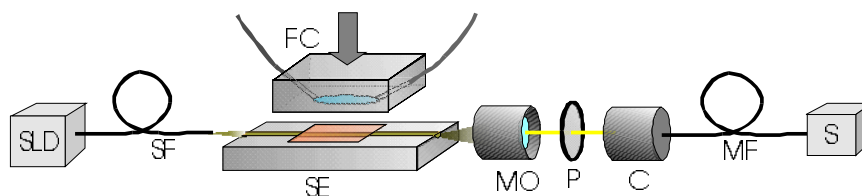
- závislost na indexu lomu analytu (zkoumaného prostředí)

2D (planární) model

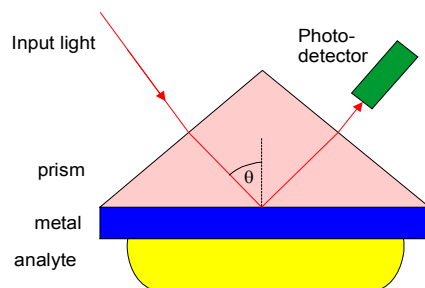
měření laditelným
Ti:safírovým laserem

Experimentální uspořádání integrovaně-optického senzoru s PP

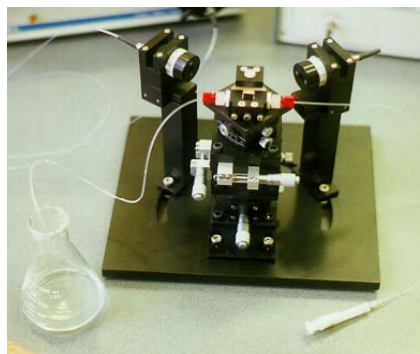
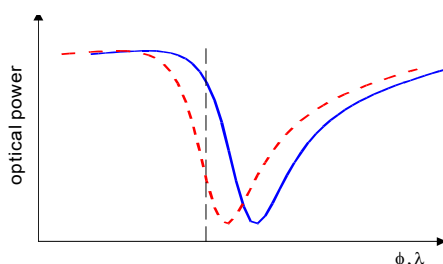

Rozlišení změn indexu lomu menších než 1.2×10^{-6}

Objemové senzory s PP

Rozlišení změn indexu lomu menších než 5×10^{-7}

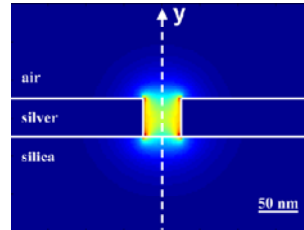
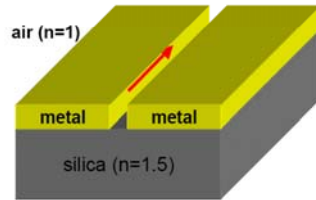

„Plazmonika“

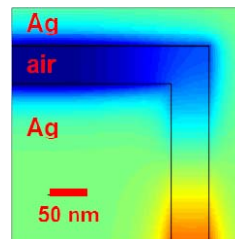
(„fotonika“ využívající povrchových plazmonů)

2D vedení povrchového plazmonu

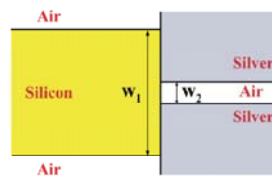
SP umožňuje lokalizovat optické záření ve velmi malém objemu, Silný útlum v důsledku „ohmických“ ztrát v kovovém materiálu umožňuje šíření jen na vzdálenosti řádu 1-100 μm

90° ohyb

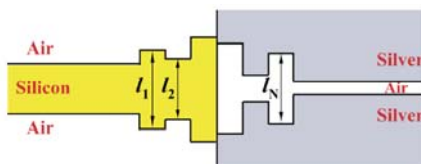
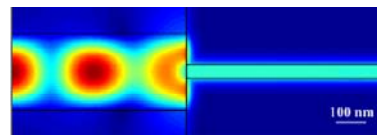

úře

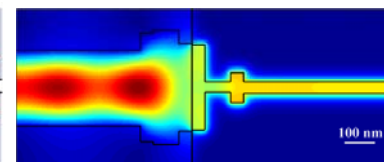
Přechod mezi vlnovodem SOI a plazmonovým vlnovodem

Účinnost vazby cca 64%

Účinnost vazby cca 90%

G. Veronis, S. Fan, OWTNM 2006, p. 12
(Stanford university)

úře